

Türkiye'deki Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Eğitim Programlarının Mesleki Yeterlilik

Kazandırmasına Yönelik İncelenmesi

Yüksek Lisans

Berfin Akbulut

Eskişehir 2025

**Türkiye’deki Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitim Programlarının Mesleki
Yeterlilik Kazandırmasına Yönelik İncelenmesi**

Berfin Akbulut

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Meral Güven

Anadolu Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Haziran 2025

Eskişehir

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Berfin Akbulut'un "Türkiye'deki Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitim Programlarının Mesleki Yeterlilik Kazandırmasına Yönelik İncelenmesi" başlıklı tezi 30/06/2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddeleri uyarınca, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	<u>Unvanı-Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye (Tez Danışmanı):	Prof. Dr. Meral Güven	
Üye	:	
Üye	:	
Üye	:	
Üye	:	

Prof. Dr.

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu araştırmada, Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik alanı mezunlarının PDR programının kendilerine kazandırdıkları mesleki yeterlilikler ve eğitim programı hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi ve Türkiye’deki PDR eğitim programlarının mesleki yeterlilik kazandırması açısından yeterliliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, karma araştırma yöntemlerinden biri olan açıklayıcı karma desen kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda uygulanan anket sonuçlarına göre; PDR alanından mezun olan bireylere uygulanan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anketi puanları ile, Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik, Profesyonel Kimlik, İnsan Gelişimi, Mesleki Gelişim, Yardım İlişkileri, Araştırma Becerileri, Bireyi Tanıma ve Grup Çalışmaları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Araştırmanın nitel boyutunda uygulanan yarı-yapılandırılmış görüşme sonuçlarına göre ise, rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunlarının, rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans programlarına yönelik çoğunlukla olumlu görüşe sahip olduğu ancak uygulama derslerinin artırılması, süpervizyona daha çok önem verilmesi ve seçmeli derslerin artırılması açısından geliştirilmesi gerektiğini düşündükleri belirlenmiştir. Bu doğrultuda, PDR lisans eğitim programlarında uygulamalı derslerin birinci sınıftan itibaren başlaması ve yoğunlaştırılması, seçmeli derslerin sayısının artırılması ve süpervizyon desteğinin artırılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikolojik danışma ve rehberlik lisans programları, Psikolojik danışmanlık mesleği.

ABSTRACT

This study aimed to determine the opinions of guidance and counseling graduates in Turkey regarding the professional competencies they have acquired through guidance and counseling programs and the training program, and to examine the adequacy of guidance and counseling training programs in Turkey in terms of gaining professional competence. An explanatory mixed design, one of the mixed research methods, was used in the study. According to the results of the survey applied to the quantitative part of the study, a significant relationship was found between the scores of the Guidance and Psychological Counseling Program's Professional Competence Acquisition Survey administered to individuals who had graduated from the Guidance and Psychological Counseling field and the areas of Social and Cultural Diversity, Professional Identity, Human Development, Professional Development, Helping Relationships, Research Skills, Getting to Know the Individual, and Group Work. According to the results of the semi-structured interviews applied to the qualitative part of the study, it was determined that guidance and psychological counseling graduates had a mostly positive opinion of guidance and psychological counseling undergraduate programs, but they believed that they needed improvement in terms of increasing the number of practice courses, placing greater emphasis on supervision, and increasing the number of elective courses. In this regard, it was suggested that practical courses should be started from the first year and intensified in Guidance and Counseling undergraduate education programs, the number of elective courses should be increased, and supervision support should be increased.

Keywords: Psychological counseling and guidance, psychological counseling and guidance undergraduate programs, psychological counseling as a profession.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezde yer alan tüm verilerin tarafımca akademik ilkelere uygun şekilde elde edildiğini; görsel ve yazılı bilgilerin, ulaşılan sonuçlarla birlikte bilimsel ve etik kurallar doğrultusunda sunulduğunu; kullanılan veriler üzerinde herhangi bir oynama yapılmadığını ve başka çalışmalardan yararlanılan durumlarda gerekli kaynak gösterimlerinin bilimsel yöntemlere uygun biçimde gerçekleştirildiğini beyan ederim. Tezde yer alan bilgilerin daha önce başka bir tezde kullanılmadığını, Anadolu Üniversitesi'nin kullandığı “bilimsel intihal tespit programı” ile tarandığını ve herhangi bir intihal unsuruna rastlanmadığını belirtirim. İleride bu beyana aykırı bir durumun tespit edilmesi halinde doğabilecek her türlü etik ve hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi taahhüt ederim.

Berfin Akbulut

23.06.2025

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca değerli bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım, her konuda bilgi ve desteğini almaktan çekinmediğim, araştırmanın planlanması, yazılması ve geri tüm süreçlerinde destek olan, motivasyon desteği sağlayan, sabırla beni yönlendiren değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Meral GÜVEN'e rehberliği için teşekkürlerimi sunarım. Savunma sürecimde bana olan katkılarından ve desteklerinden dolayı değerli jüri üyelerim Doç. Dr. Bircan ERGÜN BAŞAK ve Dr.Öğr.Üy. Zeynep AKIN DEMİRCAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim-öğretim hayatım boyunca hep maddi-manevi destek sağlayan, çalışmamın başlangıcından son anına kadar desteğini ve yardımını hep yanımda hissettiğim, sabır ve anlayışla her zaman yanımda olan çok değerli aileme, sabrı ve sevgisi ile yanımda olan sevgili eşim Ömer BERBER'e teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

BAŞLIK SAYFASI.....	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
GİRİŞ.....	1
1. KURAMSAL ALANYAZIN.....	3
1.1.Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Kavramı.....	3
1.2.Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlığın Hizmet Türleri.....	8
1.3.Etkili Psikolojik Danışman Özellikleri.....	10
1.4.Türkiye’deki Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programları.....	11
1.5.Türkiye’de Yer Alan Kimi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programlarının İncelenmesi.....	12
1.5.1. Ortak Dersler.....	13
1.5.2. Farklı Dersler.....	13
1.5.3.Mezun Olma Şartları.....	14
1.5.4. Program Amaçları.....	15
1.5.5. Program Çıktıları.....	15

1.6.Problem	
Durumu.....	18
1.7.Araştırmanın	
Amacı.....	19
1.8.	Araştırmanın
Önemi.....	20
1.9. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	21
1.10.Tanımlar.....	21
2.İLGİLİ	
ARAŞTIRMALAR.....	22
3.	
YÖNTEM.....	25
3.1.Araştırma	
Modeli.....	25
3.2.Araştırmanın	
Katılımcıları.....	26
3.2.1.	Nicel Boyuta Yönelik Çalışma
Grubu.....	26
3.2.2. Nitel Boyuta Yönelik Çalışma Grubu.....	27
3.3.Veri	Toplama
Araçları.....	28
3.4. Verilerin Analizi.....	30
3.5.Araştırma	
Etiği.....	33
4. BULGULAR.....	34
4.1. PDR Alanından Mezun Bireylerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Düzeylerine İlişkin	

Bulgular.....	3
4	
4.2. PDR Alanından Mezun Olan Bireylere Uygulanan Anketin, Sosyo- Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması.....	42
4.3.Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Mezunlarının Almış Oldukları PDR Lisans Eğitimi Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	50
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	62
5.1. TARTIŞMA.....	69
5.2. ÖNERİLER.....	73
6.KAYNAKÇA.....	75
7.EKLER.....	78
8.ÖZGEÇMİŞ.....	86

TABLÖLER DİZİNİ

Tablo 1.1	Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Başlıca Hizmet Türleri.....	8
Tablo 3.1	PDR Alanından Mezun Bireylerin Sosyo-Demografik Özellikleri.....	25
Tablo 3.2.1	Nitel Boyuttaki Katılımcılara İlişkin Bilgiler.....	26
Tablo 3.4.1	Mesleki Yeterlilik Kazandırılmasına Yönelik Anket ve Anketin Alt Boyutlarına Ait Cronbach's Alpha Değerleri.....	30
Tablo 3.4.2	Mesleki Yeterlilik Kazandırılmasına Yönelik Anket ve Anketin Alt Boyutlarına Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri.....	30
Tablo 4.1	PDR Mezunlarının Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programının Kendilerine Kazandırdıkları Mesleki Yeterlilikler Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	33
Tablo 4.2	PDR Mezunlarının Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programının Kendilerine Kazandırdıkları Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	36
Tablo 4.3	PDR Mezunlarının Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programının Kendilerine Kazandırdıkları Profesyonel Kimlik Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	39
Tablo 4.4	PDR Mezunlarının Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programının Kendilerine Kazandırdıkları İnsan Gelişimi Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	40
Tablo 4.5	PDR Mezunlarının Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programının Kendilerine Kazandırdıkları Mesleki Gelişim Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	41

Tablo 4.6 PDR Mezunlarının Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programının Kendilerine Kazandırdıkları Yardım İlişkileri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	43
---	----

Tablo 4.7 PDR Mezunlarının Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programının Kendilerine Kazandırdıkları Araştırma Becerileri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	45
--	----

Tablo 4.8 PDR Mezunlarının Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programının Kendilerine Kazandırdıkları Bireyi Tanıma Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	47
---	----

Tablo 4.9 PDR Mezunlarının Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programının Kendilerine Kazandırdıkları Grup Çalışmaları Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	48
--	----

Tablo 4.2.1 PDR Mezunlarının Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitim Programlarına Yönelik Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması.....	50
---	----

Tablo 4.2.2: PDR Mezunlarının Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitim Programlarına Yönelik Görüşlerinin Mezun Oldukları Üniversitelerin Bulunduğu Coğrafi Bölgelere Göre Karşılaştırılması.....	52
---	----

Tablo 4.2.3 PDR Mezunlarının Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitim Programlarına Yönelik Görüşlerinin Yaşlarına Göre Karşılaştırılması	54
---	----

Tablo 4.2.4 PDR Mezunlarının Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitim Programlarına Yönelik Görüşlerinin Meslekteki Kıdemlerine Göre Karşılaştırılması.....	55
---	----

Tablo 4.2.5 PDR Mezunlarının Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitim Programlarına Yönelik Görüşlerinin Lisansüstü Eğitim Alma Durumlarına Göre Karşılaştırılması	67
--	----

Tablo 4.3.1 PDR Mezunlarının Almış Oldukları PDR Lisans Eğitimi Konusundaki Görüşleri.....	58
Tablo 4.3.2: PDR Mezunlarının Sahip Olması Gereken Mesleki Yeterliklere Yönelik Görüşler.....	59

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1 Rehberlik ve Psikolojik Danışma İlişkisi (Kaya ve diğerleri, 2004).....	6
---	---

GİRİŞ

Gündelik hayatta bireyler pek çok problemle karşılaşabilmektedir. Bu problemler toplumsal, ailesel, bireysel sorunlar olabilir. Bireyler bu tarz problemlerle yüzleştğinde seçim yapmak, karar almak, uyum sağlamak gibi başlıca süreçlerden geçmek zorunda kalabilir. Bireyler bazen kendileri karşılaştıkları sorunlara çözüm üretebilir ve problem çözme becerisine sahip olabilir ancak bazen de sorunlar bireyin kendi başına aşamayacağı seviyede olabilmektedir. Bireyin karşılaştığı sorunlara kendi başına çözüm üretememesinin sebebi kendini yeterince tanımaması, problem çözme becerisine sahip olmaması, moral ve motivasyon açısından yetersiz olması, yeterli bilgi ve deneyime sahip olmaması, kaygılı bir yapıya sahip olması, geçmiş travmalar, mizaç ve kişisel özellikler vb. olabilmektedir. Psikolojik danışman, bireylere kendini daha iyi tanıması ve problem çözme becerisi kazandırılması açısından destek olmaktadır (Yılmaz ve Ergene, 2022). Bireylerin kendilerini geliştirmeleri, potansiyellerinin farkına varmaları ve dolayısıyla daha mutlu ve psikolojik açıdan daha sağlıklı olabilmeleri sağlanmaktadır. Gelişime açık, psikolojik açıdan sağlıklı ve mutlu bireylerin oluşturduğu toplum da mutlu ve gelişime açık bir toplum olacaktır. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanı kişisel gelişime sağladığı yararlarla toplumsal gelişimi de yarar sağlamaktadır. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanı, çocukluktan yetişkinliğe kadar her yaş grubundaki bireye hizmet eder ve eğitimsel, gelişimsel ve mesleki sorunlarla, günlük yaşamda karşılaşılabilecek her türlü psikolojik zorlukla baş etme durumunda olan her bireye yardımcı olmayı amaçlar (Karagözoğlu ve Kemertaş, 2004).

Günümüzde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin modern eğitime pek çok katkısı bulunmaktadır (Hatunoğlu, 2006).

İnsanlar bedensel ve ruhsal varlıklardır ve beden sağlığı ile ruh sağlığı birbirini tamamlamaktadır. Beden sağlığı kadar ruh sağlığının da korunması oldukça önemlidir. Sağlık hizmetlerinde sağlık sorunları ortaya çıktığında onu tedavi etmeye dönük "tedavi edici" sağlık hizmeti anlayışı tüm dünyada giderek azalmıştır. Bunun sebebi, tedavi etmeye dönük hizmet anlayışı fazlasıyla pahalıya mal olmasıdır. Bunun yerine "koruyucu ve önleyici" sağlık hizmeti anlayışı giderek yaygınlaşmıştır ve bedensel ve ruhsal sağlık bozulmadan önleyici uygulamalar üzerinde durulmaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine bu açıdan bakıldığında, gerçekte psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri bir "koruyucu ruh sağlığı hizmetidir" (Kaya ve diğerleri, 2004).

Kaya'ya göre (2004) psikolojik danışmanlık ve rehberlik genel anlamda kişiye psikolojik yardımda bulunmaktır. Rehberlik psikolojik bir yardım süreci olduğu için diğer yardım hizmetlerinden farklıdır. Buna göre rehberlik yardımı, yönlendirmede bulunma, kişilere ne yapacağını söyleme ve tesellide bulunma yardımı değildir. Bunun yanında, rehberlik yardımı, kişiye özeldir ve bireyin kendinin de farkında olmadığı potansiyellerini keşfetmesine yardımcı olmayı amaçlar ve rehberliğin temel hedefi, bireyin kendini gerçekleştirmesini sağlamaktır. Baloğlu ve Tan'a (1986) göre psikolojik danışma, belli bir problemle gelen kişi yani danışan ile onun şahsi probleminin çözümüne ulaşmasını sağlayan uzman kişi yani danışman arasında, problemin çözümüne yönelik olarak birebir gerçekleşen psikolojik bir yardım desteğidir. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık, bireyin sahip olduğu bariz veya bireyin kendinin de farkında olmadığı tüm potansiyellerini olabilecek en iyi şekilde geliştirmesini, bireyin kendini daha iyi tanımasını ve keşfetmesini sağlamak ve bu yolda bireye yardım etmek açısından oldukça önemli bir alandır. Kuzgun'a göre ise (1997), rehberlik hizmetleri, birinci derecede, bireylerin kendileri için en doğru seçimleri yapmasına, doğru kararlar almasına ve kendi kişisel sorunlarının çözümlerine katkı sağlamak için problem çözme becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olmaktadır. Karar verme, bir zorluğun üstesinden gelebilmek için farklı seçenekleri değerlendirebilmek ve seçim yapabilmektir. Bunun yanında karar verme, problem çözme aşamaları arasında da ilk ve en önemli adımı oluşturmaktadır. İnsanlar hayatlarının her aşamasında ve hayat boyu devam eden bir şekilde birçok konuda kararlar alır ve belli konularda alınan kararların sonuçları insanın hayatını etkileyebilir ve önemli ölçüde hayatlarını şekillendirebilir. Bu tarz durumlarda bireyler kaygı ve stres yaşayabilir ve psikolojik yardıma ihtiyaç duyabilir. Rehberlik ve psikolojik danışma, psikoloji biliminin uygulama alanıdır ve psikolojik yardım süreçlerinde bireylere destek sağlamaktadır.

Bu çalışmada, sırasıyla psikolojik danışma ve rehberlik kavramının kapsamından, rehberlik ve psikolojik danışmanlığın hizmet alanlarının neler olduğundan, etkili bir psikolojik danışmanın sahip olması gereken özelliklerden, Türkiye'de rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans programlarının özelliklerinden ve araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı ve araştırmanın yönteminden bahsedilmiştir.

1. KURAMSAL ALANYAZIN

1.1. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Kavramı

Alanyazın incelendiğinde rehberlik kavramının farklı tanımlamalarının bulunduğu görülmektedir. Tan (1992) rehberliği, bireylerin en verimli şekilde gelişmesi ve uyum sağlayabilmesi için hayatlarında önemli ve gerekli olan seçimleri yapabilmesinde, karar verme aşamasında yardımcı olabilecek gerekli bilgi ve becerileri kazanmasında ve verdiği kararları hayata geçirebilmesinde alabilecekleri düzenli ve profesyonel destek olarak tanımlamıştır.

Kuzgun (1995)'a göre ise rehberlik, bireyin kendini anlayabilmesi ve tanıyabilmesi, hayatlarında önlerine çıkan fırsatları tanıması ve kendileri için en doğru kararları vererek potansiyelini gerçekleştiren bir birey olarak gelişebilmesi için sunulan sistemli ve profesyonel bir yardım sürecidir.

Kepçeoğlu (1988)'na göre rehberlik, bireylerin kendini keşfedebilmesi, problemlerini çözmesi, kendisi için en doğru kararları verebilmesi, potansiyelini gerçekleştirebilmek için gereken becerileri edinmesi, çevresiyle uyum içerisinde olması ve bu doğrultuda kendini gerçekleştirmesi için uzmanlar tarafından bireye yapılan psikolojik destektir.

Bakırcıoğlu (1988) ise rehberliği bireyin kendisini çevresindeki olanakları tanıması, gizilgüçlerini geliştirebilmesi, sorunlarını çözebilme becerisine sahip olması ve kendini gerçekleştirmesi için bireye uzmanlar tarafından sağlanan bir yardım sistemi olarak tanımlamaktadır.

Özoğlu (1997)'na göre rehberlik, bireyin kendi kapasitesi ve becerileriyle en iyi şekilde gelişerek kendi gereksinimlerini karşılayabilmesi, çevresindeki durumlara uyum sağlayabilmek için gerekli olan problem çözme ve karar verme becerisini kazanması, toplum içerisinde gelişerek ve öğrenerek anlamlı ve mutlu bir yaşam sürmesinde bireye uzmanlar tarafından sağlanan bilimsel ve düzenli yardım sürecidir.

Rehberlik hizmetine şimdiye kadar yapılan bu tanımlar incelendiğinde birçok ortak noktanın yer aldığı görülmektedir. Örneğin tanımların birçoğunda bireyin merkezde yer aldığı ve amacın bireye birtakım nitelikler kazandırmaya yönelik olduğu görülmektedir. Bireyin kazanmasının amaçlandığı nitelikler, bireylerin başarılı ve mutlu olmasını, kendini gerçekleştirebilmelerini ve böylece kendi gelişimine ve topluma üretken bir şekilde katkıda bulunmalarını sağlamaya yöneliktir. Bunların yanında, tanımların

hepsindeki diğerk ortak unsur, bireylerin gereken nitelikleri kazanmasını sağlayan bu yardım sürecinin uzmanlık ve profesyonellik gerektirmesidir. Alanyazındaki "rehberlik" kavramına yönelik verilen tanımlara bakıldığında, rehberlik hizmetinin bireylere toplumun ihtiyacı olan, mutlu ve üretken insanlar olabilmeleri yolunda gerekli niteliklere ulaşmaları amaçlayan ve bireylerin yeteneklerini keşfederek kendilerini gerçekleştirip potansiyellerine ulaşabilmelerini sağlayan ve uzmanlar tarafından yapılan yardımları kapsayan psikolojik bir yardım sürecidir denilebilir.

Bireylerin yaşamlarında mutlu ve başarılı olabilmeleri için belli başlı niteliklere sahip olmaları gerekmektedir. Rehberlik hizmetlerinin amacı bireylerin bu nitelikleri kazanmalarına yardım etmektir. Erkan'a göre (2021), yaşamlarında kendini gerçekleştirmeyi, hedeflerine ulaşmayı ve mutlu bir hayat sürmeyi hedefleyen bireylerin sahip olması gereken niteliklerden bazıları şu biçimde sıralanabilir:

- Verimli ve sistematik bir biçimde çalışma becerileri kazanma
- Zamanı iyi yönetebilme becerisi kazanma
- Etkili ve doğru karar verme, problem çözme ve plan oluşturma becerisi kazanma
- Kendini keşfetme ve kendini kabul etme becerisi kazanma
- Etkili iletişim becerileri kazanma
- Araştırma becerisi kazanma
- Bireysel yetenekler, beceriler, ilgi alanları ve kişilik özellikleri ile öğrenme konuları arasında bağ kurabilme becerisi kazanma
- Kendini gerçekleştirmeye, öğrenmeye ve daha iyi olabilmeye yönelik olumlu tutumları geliştirme becerisi kazanma
- Topluma en iyi biçimde uyum sağlayabilme ve katkıda bulunabilme için gerekli sorumlulukları alabilme becerisi kazanma
- Başkalarına saygı duyma ve gerekli durumlarda yardımda bulabilme gibi değerleri kazanma

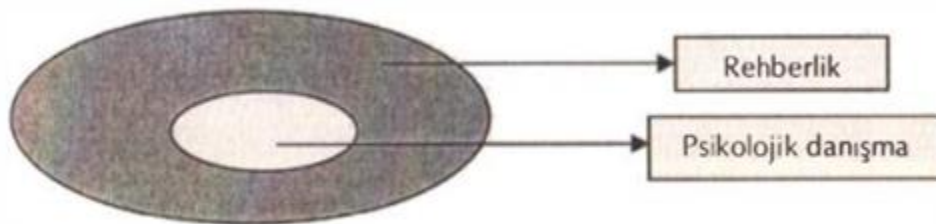
Türk Milli Eğitim Sistemi açısından rehberliğin genel amacı Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nin altıncı maddesinde şu şekilde ifade edilmektedir: Türk Eğitim Sistemi'nin genel amaçları arasında eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri en genel haliyle; öğrencilerin kendi potansiyellerini gerçekleştirmelerine, eğitim sürecinden yetenekleri ve kişisel özelliklerine göre en verimli şekilde yararlanmalarına ve mevcut potansiyellerini açığa

ıkarıp bu potansiyelleri en uygun şekilde kullanıp ve geliştirmeye yöneliktir. Öğrencilere yönelik olarak düzenlenen bütün rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bu amaçlar doğrultusunda bütünleştirilerek verilir (Karagözoğlu ve Kemertaş, 2004).

Rehberlik hizmetlerinin amacına uygun bir şekilde gerçekleşmesi için belli başlı ilkeler vardır. Rehberlik anlayışını oluşturan bu ilkeler aşağıdaki gibidir (Kuzgun, 1988; Kepçeoğlu, 1994; zoğlu, 1997; Doğan, 1997).

- Her birey karar verme ve seçme zgrlğne sahiptir ve tüm bireylere saygı duyulması gerekir.
- Rehberlik hizmetlerinin merkezinde birey vardır.
- Her birey istediğinde ve ihtiyaç duyduğunda rehberlik hizmetlerinden faydalanabilir.
- Rehberlik hizmetlerinde gizlilik kurallarına uyulması gerekmektedir.
- Rehberlik hizmetlerinin en verimli biçimde gerçekleştirilmesi için danışanların istekli olması ve süreçte çabalaması gerekir.
- Rehberlik hizmetlerinden yaşam boyu yararlanılabilir.
- Rehberlik hizmetlerinde bireysel farklılıklara saygı duyulur.
- Rehberlik hizmetleri sistematik ve profesyonel bir şekilde sunulur.
- Her okulun rehberlik gereksinimleri farklılık gösterebilir.
- Rehberlik hizmetleri eğitimde oldukça gereklidir.

Psikolojik danışmanlık hizmetleri, rehberlik hizmetlerinin merkezinde yer alır ve rehberliğin tüm amaçlarının gerçekleştirilmesinde temel teşkil rol oynar. Zaman içerisinde rehberlik hizmeti “Psikolojik Danışma ve Rehberlik” biçiminde değişmiştir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti, rehberlik hizmetleri arasında en fazla uzmanlık gerektiren hizmet alanıdır. Bireyin kendini keşfetmesi, geliştirmesi, kendisiyle ve çevresiyle uyumlu bir biçimde yaşamını sürdürmesi, problem çözme becerisi kazanması ve yaşamında en doğru kararları verebilmesi için bireylere yapılan yardımları içerir (Erkan, 2021). Bu kapsamda şekil 1’de rehberlik ve psikolojik danışma ilişkisine yer verilmiştir.

şekil 1.1: Rehberlik ve Psikolojik Danışma İlişkisi (Kaya ve diğerleri, 2004)

Şekil 1'de görüldüğü gibi, psikolojik danışma, rehberlik hizmetlerinin özünü oluşturur. Rehber öğretmen ve psikolojik danışman olmak için üniversitelerin dört yıllık eğitim veren Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik lisans programlarından mezun olunması gerekmektedir. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümünden mezun olan bireyler okullarda ve çeşitli eğitim kurumlarında psikolojik danışman olarak çalışabilmekte ve bunun yanı sıra psikolojik danışman ünvanına sahip olup bireysel veya grupta olacak şekilde psikolojik danışmanlık hizmeti verebilmektedirler (Deniz ve Erözkan, 2018). Bireyler bazen kendi karşılaştığı sorunlara çözüm üretemeyebilir ve bu durumda uzman desteği ne ihtiyaç duyar. Bu amaçla kurulan "Rehberlik Servisleri" gönüllü şekilde başvuran her bireye farklı yöntemlerle yardımcı olur. Rehberlik hizmetleri en temelde, "karar verme" aşamasında bireylerin kendileri için en sağlıklı kararları vermesinde ve potansiyellerini gerçekleştirebilmesinde onlara yardımcı olur. Rehberlik hizmetleri, bir bütün olarak kabul edilse de belli kriterlere göre farklı başlıklara ayrılabilir. Rehberlik hizmetleri, hizmetlerin verildiği birey sayısına, öğretim kademelerine, işlevlerine, problem alanlarına ve hizmetlerin verildiği kurumlara göre sınıflandırılabilir (Deniz ve Erözkan, 2018). Rehberlik hizmetleri farklı şekillerde sınıflandırılabilir, bu hizmetleri kesin bir çizgiyle birbirinden ayırmak da mümkün olmamaktadır. Rehberlik dışarıdan bir zorlamaya değil, gönüllülük ve işbirliğine dayalı ve rehberlik sürecine aktif bir şekilde katılmaya yöneliktir ve bireyin kendi kendisini keşfetmesine ve hedeflerine ulaşmasına destek sağlamayı içerir (Kaya ve diğerleri, 2004).

Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, bireylerin hayatlarında yaşadığı sorunları çözmek için sorun çözme becerilerinin geliştirilmesi noktasında ve bireylere hedeflerine yön verme ve karar verme, problem çözme, öz- farkındalık geliştirme noktasında yardımcı olan bir meslek dalı olarak açıklanabilir (Kiye, 2023). Psikolojik danışmanlık, danışanların karşılaşabilecekleri bireysel her türlü sorunu keşfederek paylaşabilecekleri güvenilir, yargılayıcı olmayan ve teşvik edici bir ortam sağlayan profesyonel bir yardım hizmetidir (Darko, Asamoah-Gyawu ve Langu, 2021). Karagözoğlu ve Kemertaş'a (2004) göre, psikolojik danışmanlık ve rehberlik "uzmanlaşmış bir yardım sürecidir." Psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanını sosyal hizmetler, klinik psikolojisi gibi diğer yardım alanlarından farklı kılan, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanının sadece birey odaklı olmayıp, sosyal ve fiziksel çevresel faktörleri de değerlendirmesidir. Bunun

yanında, bireyin hem güçlü hem de zayıf yanlarına odaklanarak karşılaşılabileceği zorluklarla mücadele edebilmesine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Psikolojik danışmanlık eski bir uygulama olmasına karşın, açıklanması çoğu zaman karmaşa yaratabilen bir kavramdır. Hala psikolojik danışmanın ne olduğuna ilişkin net bir tanım yapılamamasının nedeni, danışmanlık sıfatını kullanan hizmetlerin son yıllarda çok fazla artmasından kaynaklanmaktadır. Bu danışmanlık türlerinin hepsinin benzer yanı sürecin sözlü iletişimle gerçekleşmesidir (Cormier ve Hackney, 2005). Psikolojik danışmayı tanımlamanın pek kolay olmadığını belirten Baloğlu ve Tan'a (1986, s.31) göre psikolojik danışma, "belli bir problem ile başvuran kişi yani danışan ile onun kişisel probleminin çözümüne yardımcı olabilecek uzman kişi yani danışman arasında gerçekleşen, problemin çözülme aşamaları üzerinde çalışılan ve birebir gerçekleşen psikolojik bir yardım oluşumudur".

Türkiye’de çoğunlukla psikolojik danışma, danışma psikolojisi, psikolojik danışma ve rehberlik, eğitimde psikolojik hizmetler, rehberlik gibi kavramlar birbiri ile karıştırılmakta ve kavram kargaşasına sebep olabilmektedir. Bu konuda kimi uzmanların hangi kavramın kullanımının daha doğru olabileceği konusunda farklı görüşler olduğu belirlenmiştir. Bakırcıoğlu (1982, s.5) 'nın "Rehberlik ve Psikolojik Danışma" adlı kitabında, "Bu kitabımda rehberlik sözcüğü ile psikolojik danışma kavramını belirtiyorum." ifadesi de "rehberlik" ve "psikolojik danışma" kavramlarının birbirinin/ yerine kullanıldığını göstermektedir.

Psikolojik danışmanlık ve rehberlik kavramını tanımlamanın zor olmasının nedeni, bireylerin kişilik özelliklerinin ve yaşadıkları problemlerin çok çeşitli olmasıdır (Cormier ve Hackney, 2005). Bu doğrultuda, her bireyin biricik olması, yaşanan problemlerin farklılık göstermesi, psikolojik yardım sürecinde kullanılan yöntemlerin çok çeşitli olması gibi sebepler psikolojik danışma kavramını tek bir tanıma sığdırmanın zor olduğunu bize göstermektedir. Cormier ve Hackney'a (2005) göre, bazı psikolojik danışmanlar, psikolojik danışmayı, gelişim ve değişim aracı olarak adlandırırken, bazıları da süreci ya da ürünü ifade etmektedirler. Amerikan Psikolojik Danışma Derneği (APA), 1997 yılında psikolojik danışmayı, ruh sağlığı, psikoloji ve gelişim ilkelerinin; bilişsel, duyuşsal, davranışsal ve etkileşimsel müdahale stratejileri kullanılarak, bireyin kendini gerçekleştirme, kişisel ve meslek gelişimi ile patoloji konularını ele alarak uygulamasıdır şeklinde tanımlamıştır (Amerikan Psikolojik Danışma Derneği, 1997)".

Bu tanımın bireylerin yaşamları boyunca karşılaşılabileceği hem normal ve gelişimsel problemleri hem de daha büyük boyutlu psikolojik problemleri ele aldığı görülmektedir. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik kavramına ilişkin birbirinden farklı olan bu tanımlar incelendiğinde, aslında ortak nokta olarak psikolojik danışma sürecinin bir hedef doğrultusunda ilerlediği ve bu hedefe ulaşılabilmesi için hem danışanın hem de danışmanın belli başlı özelliklere sahip olması gerektiği söylenebilir.

1.2. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlığın Hizmet Türleri

Psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki başlıca hizmet türleri Tablo 1’de sınıflandırılarak verilmiştir. Bu hizmet türlerini, birey sayısına göre, temel işlevlerine göre, problem alanlarına göre, hizmet alanlarına göre ve eğitim kademelerine göre rehberlik olarak sınıflandırmak mümkündür (Kaya ve diğerleri, 2004).

Tablo 1.1: Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Başlıca Hizmet Türleri

Kurumlara Göre	Problem Alanlarına Göre	Birey Göre	Sayısına	Öğretim Basamağına Göre	Temel İşlevlerine Göre
Eğitim	Eğitsel	Bireysel		Okul öncesi	Uyum sağlayıcı
Sağlık	Mesleki	Grupla		İlköğretim	Yöneltici
Endüstri	Kişisel			Yüksek	Ayarlayıcı
Sosyal yardım	Sosyal			öğretim	Geliştirici
					Önleyici
					Tamamlayıcı

Tablo 1’de görüldüğü gibi, temel işlevlerine göre rehberlik; uyum sağlayıcı rehberlik, yöneltici rehberlik, ayarlayıcı rehberlik, geliştirici rehberlik, önleyici rehberlik ve tamamlayıcı rehberlik alanlarını kapsamaktadır. Problem alanlarına göre rehberlik; eğitsel rehberlik, mesleki rehberlik, sosyal rehberlik ve kişisel rehberlik alanlarını kapsamaktadır (Deniz ve Erözkan, 2018). Kurumlara göre rehberlik; eğitim alanında psikolojik danışma ve rehberlik, sağlık alanında rehberlik, sosyal yardım alanında rehberlik ve endüstri alanında rehberlik alanlarını kapsamaktadır. Eğitim kademelerine göre rehberlik ise; kendi içerisinde okul öncesi eğitimde rehberlik, ilköğretimde rehberlik,

ortaöğretimde rehberlik ve yüksek öğretimde rehberlik alanlarını kapsamaktadır (Kaya ve diğerleri, 2004).

Okulda rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri, öğrencinin kendini daha iyi tanıması ve keşfedebilmesi, özelliklerinin farkında olması, önüne çıkan fırsatları ve seçenekleri değerlendirebilmesi, farkındalığın sağlanması, kendisi için gerçekçi ve sağlıklı kararlar alabilmesi, potansiyeline ulaşabilmesi, karşılaştığı engel ve sorunlara karşı uygun sorun çözme becerileri gösterebilmesi, psikolojik sağlamlığın artırılması ve çevresiyle uyumlu bir şekilde yaşamını sürdürebilmesi için yürütülen psikolojik yardım hizmetleridir. Resmi ve özel tüm eğitim kurumlarında öğrencilerin karşılaştıkları problemlere yardımcı olabilmek ve onların gelişimine katkıda bulunmak adına rehberlik ve psikolojik danışma servisi bulunmaktadır. Rehberlik ve psikolojik danışma servislerinde öğrenci sayısına göre uzman bulunmaktadır. Hizmetin en iyi ve verimli şekilde sağlanabilmesi için uygun fiziki ortam oluşturulmakta ve gerekli materyaller temin edilmektedir (Kaya ve diğerleri, 2004).

Kaya'ya göre (2004), bireysel danışmanlıkta amacı danışan ve danışman birlikte belirler.

Bireyle psikolojik danışma sürecindeki hedefler şunlar olabilir:

- Hayatta karşılaşılabilecek zorlukların üstesinden gelme
- Davranış ve tutum değişikliği sağlama
- Kişisel ilişkileri düzenlenme
- Karar verme aşamasında en sağlıklı seçimleri yapabilme
- Özgüveni artırma
- Sorun çözebilme becerisini geliştirme
- Psikolojik rahatsızlıkları yenebilme
- Farkındalık seviyesini artırma

Amerikan Psikoloji Derneği (APA) bireysel danışmanlıkta beş farklı yaklaşımı kabul etmektedir. Bu yaklaşım türleri psikanaliz, davranışsal terapi, bilişsel terapi, hümanist terapi ve bütünleştirici veya bütünsel terapidir.

Günümüzde, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri daha yaygın olarak olarak eğitim kurumlarında sunulsa da, rehberlik kavramına ve uygulamalarına ilişkin gelişmeler diğer pek çok hizmet alanında da gelişim ve ilerleme göstermiştir. Eğitim kurumlarının yanında da pek çok farklı hizmet alanında da profesyonel düzeylerde psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları gerçekleştirilmektedir. Bu farklı hizmet alanlarına göre rehberlik ve danışma hizmetlerini; eğitim alanında psikolojik danışma ve rehberlik, sağlık alanında

psikolojik danışma ve rehberlik, sosyal yardım alanında psikolojik danışma ve rehberlik ve endüstride psikolojik danışma ve rehberlik şeklinde sıralamak mümkündür (Kaya ve diğerleri, 2004).

Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri yaygın bir şekilde, okul ve eğitimle ilgili güçlüklerle meslek seçimi konusunda yardım hizmetlerinin yapıldığı (eğitimsel danışmanlık ve kariyer danışmanlığı), okul psikolojik danışmanlığı, evlilik ve aile danışmanlığı, terapötik danışmanlık, kamu ve özel kuruluşlarında bulunan halkla ilişkiler danışmanlığı, özel eğitim kurum ve kuruluşlarında psikolojik danışmanlık hizmetleri şeklinde gerçekleştirilmektedir. Psikolojik danışmanlık hizmetleri hem özel psikolojik danışmanlık merkezlerinde hem de kamu kuruluşlarında bulunmaktadır. Bununla birlikte, son yıllarda sağlık ve endüstri kuruluşlarında da PDR mezunları mesleklerini sürdürmektedir (Ültanır, 2005).

Buna göre, bundan sonraki bölümde farklı kaynaklara göre etkili psikolojik danışmanların özelliklerinin neler olması gerektiğinden bahsedilecektir.

1. 3. Etkili Psikolojik Danışman Özellikleri

Bir meslekte iyi bir yeterliliğe sahip olmak, o meslekte uzman olmayı içerir. Uzman olmak ise mesleği etkili bir şekilde sürdürmeyi içerir. Alanyazın incelendiğinde etkili psikolojik danışmanların özelliklerinin neler olduğu hakkında pek çok farklı görüşle karşılaşmak mümkündür. Etkili psikolojik danışman olmak, Corey’e (2008) göre, psikolojik danışmanların, danışanlarıyla etkili ve yargılamadan uzak bir terapötik ilişki kurabilme ve sürdürebilme becerisini; kendi yaşantı ve tepkilerini yönetebilmelerini ve danışanlarına yardım ederken danışanlarının gereksinimlerini gözetip en uygun tekniklerin belirlenerek profesyonel bir biçimde süreci yönetebilmeleri anlamına gelir.

Mcload’ın (2015), temel danışmanlık becerilerine yirmi beş başlıkta yer verdiği görülmüştür. Bu temel danışmanlık becerileri; adlandırmak, anlam vermek, aydınlatmak, bedensel farkındalık, bilgi vermek, dinlemek, dolaysız yakınlık, geri ileti vermek, gözlemlmek, hatırlamak, karşı çıkmak, katılım, kendini açmak, kendini izlemek, öğüt vermek, özen göstermek, sessizliği kullanmak, sınır yönetimi, soru sormak, süreç denetimi, tanıklık etmek, uyumlanmak, yapılandırmak ve yansıtmaktır. Nelson Jones (2014) ise, psikolojik danışmanların sahip olması gereken becerilerin dinleme becerileri,

anladığını gösterme becerileri, yapılandırma becerileri, yönlendirme becerileri, sorunlara açıklık getirme becerileri, duyguları ve fiziksel tepkileri ortaya çıkarma ve değerlendirme becerileri, düşünmeyi değerlendirme becerileri ve iletişim ve eylemleri ortaya çıkarma ve değerlendirme becerileri olduğunu öne sürmüştür. Nelson Jones (2014), dinleme becerilerine, saygı ve kabule dayalı bir tutum takınma, danışanın iç referans çerçevesini anlama, sesli mesajları doğru şekilde alma, bedensel mesajları doğru şekilde alma ve küçük ödüller verme ve açık uçlu sorular sormayı dahil etmiştir. Anladığını gösterme becerilerine ise, içerik yansıtma, hisleri yansıtma, zihin becerilerini kullanma, ilk direnişleri kontrol altına alma ve bağlam ve farklılığı anladığını göstermeyi dahil etmiştir. Sorunlara açıklık getirme becerilerine ise, soru sorma becerileri, yüzleştirme becerileri, geribildirim becerileri ve kendini açma becerilerini dahil etmiştir.

Alanyazında yer alan etkili psikolojik danışman özelliklerinin neler olması gerektiğine dair yapılan araştırmalar sonucunda ortak olan ve ayrılan pek çok özellik olduğu görülmektedir. Kimi kaynaklarda etkili psikolojik danışmanların özelliklerine dair yapılan tanımlamaların aynı olduğu görülürken, kimi kaynaklarda da diğerlerinden farklı özellikler yer almaktadır. Bu özellikler karşılaştırıldığında, ortak olan psikolojik danışman yeterlilikleri şu şekilde belirlenmiştir: yetkinlik, empati, etkili iletişim becerileri, yardım etmeye gönüllü olma, koşulsuz kabul ve önyargısız olma, dürüstlük saygı ve duyarlılık. Etkili psikolojik danışman özelliklerinin neler olması gerektiğine dair yapılan araştırmalar sonucunda birbirinden ayrılan ve ortak olmayan özelliklerin ise gibi dolaysız yakınlık, karşı çıkmak, kendini açmak, öğüt vermek, ilk direnişleri kontrol altına almak olduğu görülmektedir.

1.4. Türkiye’de Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programları

Türkiye’de ilk olarak yükseköğretim kurumlarında rehberlik ve psikolojik danışma eğitimi, 1953 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü’nde pedagoji bölümünde programa bir rehberlik dersinin eklenmesi ile ortaya çıkmıştır. Rehberlik dersinin verilmeye başlanmasından sonra üniversitelerin pedagoji bölümlerinde okutulan dersler arasında rehberlik konularına da yer verilmiştir. 1962 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Bölümü’ nün Psikoloji lisans programına Danışma Psikolojisi (counseling psychology) dersi konmuştur ve 1982 yılına kadar programda kalmaya devam etmiştir (Kuzgun, 1997).

Türkiye’de, PDR alanında ilk lisans programı, 1965-1966 öğretim yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde “Eğitim Psikolojisi ve Rehberlik Bölümü” adıyla açılmıştır (Kuzgun, 1993). 1982 yılında yürürlüğe giren 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile birlikte, psikolojik danışma ve rehberlik uzmanı yetiştirmek üzere, üniversitelerde “Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı” adıyla lisans düzeyinde “Psikolojik Danışma ve Rehberlik” programları açılmıştır. Alanyazına göre, okullarda her 250 ya da 300 öğrenciden bir psikolojik danışman sorumludur (Ültanır, 2005).

Rehberlik ve psikolojik danışma alanında ilk lisansüstü eğitim programı, 1967 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Eğitim Bölümü’nde açılmıştır. Bunun ardından, Boğaziçi Üniversitesi’nde de rehberlik ve psikolojik danışma lisansüstü programı açılmıştır. Yükseköğretim Kanununu 1982 yılına yürürlüğe girmiştir ve o yıldan sonra rehberlik ve psikolojik danışma eğitiminin hızla yaygınlaştığı görülmektedir. Yükseköğretim Kanunu ile eğitim enstitüleri, eğitim fakülteleri olarak değiştirilmiş ve birçok yeni eğitim fakültesi açılmıştır. (Kuzgun, 1997) PDR lisans programlarındaki artış beraberinde psikolojik danışman eğitimine ilişkin bazı araştırmaların yapılmasına yol açmıştır (Akkoyun 1995; Doğan ve Erkan 2001). Bu araştırmaların sonuçları; PDR lisans programlarının her üniversitede aynı olmadığı, PDR lisans programlarının üniversiteden üniversiteye farklılık gösterdiği görülmektedir. 2004 yılında “Yeni Psikolojik Danışma ve Rehberlik Lisans Programı” uygulanmaya başlamıştır (Doğan 2004). Bu lisans programının esas aldığı yeterlik alanları ise a) Ortak Zorunlu Dersler, b) İnsan Gelişimi/Psikolojik Temeller, c) Sosyal ve Kültürel Temeller, d) Eğitimsel Temeller, e) Yardım Becerileri, f) Grupla Çalışma Becerileri, h) Mesleki Gelişim, ı) Bireyi Tanıma ve Değerlendirme, i) İstatistik, Araştırma ve Program Değerlendirme, j) Profesyonel Yönelimdir (Doğan 2007). Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ise 2007 yılında Eğitim Fakültelerinde yer alan lisans programlarının yeniden yapılandırılmasıyla birlikte yeni bir PDR lisans programı oluşturmuştur. Günümüzde de yürürlükte olan bu programda, a) Alan ve Alan Eğitimi, b) Öğretmenlik Meslek Bilgisi ve c) Genel Kültür yeterlik alanlarını temel alınmaktadır (Doğan 2007).

Psikolojik danışma ve rehberlik lisans programı hala ülkemizde Psikolojik Danışma /Terapi eğitimi verilen tek lisans programıdır. Bunun yanında, PDR Lisans Programı, Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesinde 6. Düzey Sağlık Temel Alanı içinde yer almaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik lisans programı derslerine bakıldığında

ders içeriklerinin toplumda ruh sağlığı alanında uzman psikolojik danışmanlar yetiştirmeye dönük olduğu görölmektedir. PDR lisans programlarının ölkemizde psikoloji, sosyal hizmetler, psikiyatri, çocuk gelişimi gibi diğer ruh sağlığı lisans programları içerisinde psikolojik danışman yetiştirmeyi hedefleyen dersleri ile formal eğitim veren tek lisans programı olduğu görölmektedir (Türk PDR Derneği).

1.5 Türkiye’de Yer Alan Kimi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programlarının İncelenmesi

Bu çalışma kapsamında Türkiye’de PDR programına sahip üniversitelerden kimileri belirlenerek incelenmiştir. Türkiye’de PDR programına sahip üniversitelerden hangilerinin inceleneceğini belirlemek için temel ölçüt olarak üniversite sınavı yerleştirme sonuçlarına bakılmıştır. Buna göre, ÖSYM ve YÖK – YÖKATLAS tarafından yayınlanan en güncel verilere göre Türkiye’de en yüksek puanlara sahip ilk 5 üniversite Boğaziçi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda öğretim programlarında yer alan ortak dersler, farklı dersler, mezun olma şartları, program amaçları ve program çıktıları incelenmiştir.

1.5.1. Ortak Dersler

Türkiye’de en yüksek puanlara sahip ilk 5 üniversite olan Boğaziçi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programlarında ortak olarak öğrenme psikolojisi, gelişim ve ergenlik psikolojisi, psikolojik danışmanlığın temelleri, temel kuramlar, danışmanlık becerileri, bireysel, aile ve grupla psikolojik danışmanlık gibi alanlarda hem kuramsal hem de gözlem ve uygulamaya yönelik dersler bulunmaktadır.

1.5.2. Farklı Dersler

Hacettepe Üniversitesi PDR Programına bakıldığında, diğer dört üniversitenin PDR programından farklı olarak 1. yarıyılta "Eş Seçme ve Evlilik Öncesi Psikolojik Danışma" ve "Rehabilitasyon Psikolojik Danışması" dersinin yer aldığı görölmektedir. Boğaziçi

Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi PDR programlarında ilk yarıyılıda “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi”, “Türk Dili”, “Bilişim Teknolojileri”, “Yabancı Dil”, “Psikolojiye Giriş” gibi temel ortak dersler yer alırken, Hacettepe Üniversitesi PDR Programında, “Kişiliğin Gelişimi ve Uyum Problemleri”, “Psikolojik Testler”, “Eş Seçme ve Evlilik Öncesi Psikolojik Danışma”, “Mesleki Danışma”, “Psikolojik Danışma Kuramları”, “Grupla Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri”, “Rehabilitasyon Psikolojik Danışması”, “Ruh Sağlığı Psikolojik Danışması” ve “Güncel Psikolojik Danışma Yaklaşımları” gibi sadece alan derslerinin yer aldığı görülmektedir.

Gazi Üniversitesi PDR Programına bakıldığında, diğer dört üniversitenin PDR programından farklı olarak 1. yarıyılıda "Üniversite Yaşamına Uyum" ve "Kültürel Antropoloji" dersinin yer aldığı görülmektedir. Aynı zamanda, 2. yarıyılıda diğer dört üniversitenin programından farklı olarak “Duyuşsal Eğitim” dersinin yer aldığı görülmektedir.

Ankara Üniversitesi PDR Programına bakıldığında, diğer dört üniversitenin PDR programından farklı olarak 3. yarıyılıda "Bilim Tarihi" ve "Özel Eğitim" dersinin yer aldığı görülmektedir. Aynı zamanda, 7. yarıyılıda zorunlu ders olarak yer alan “Eğitim Yönetimi” dersinin Yıldız Teknik Üniversitesi PDR programında mesleki seçmeli ders olarak yer aldığı görülmektedir.

1.5.3. Mezun Olma Şartları

Çalışma kapsamında incelenen beş üniversitenin de rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans programında öğrenim gören öğrencilerin mezun olabilmek için 4.00 üzerinden en az 2.00 genel not ortalamasına sahip olmaları ve öğretim programlarında yer alan tüm derslerden en az DC notu alarak başarılı olmaları gerekmektedir. Mezuniyet için en az 240 AKTS kazanılması gerekmektedir. Bunun yanında, öğrencilerin zorunlu stajlarını verilen sürede ve belirlenen kurallar dahilinde tamamlamaları gerekmektedir.

1.5.4. Program Amaçları

Her beş üniversitenin PDR öğretim programlarının amaçları incelendiğinde, rehberlik ve psikolojik danışmanlığın ilkelerini özümsemenin, bu ilkeler doğrultusunda mesleki

motivasyon ve duyarlılığa sahip olmanın, bilimsel araştırma yöntemlerini bilmenin, mesleğini bu yöntemlere uygun üretilmiş bilgiyle uygulamanın, öğrenmeye meraklı olmanın, teknolojik ve kuramsal yenilikleri takip etmenin, kendini sürekli geliştirmeye odaklı olmanın, kişisel farkındalık ve anlayışa sahip olmanın, bireyi tanıma tekniklerini etkili bir şekilde kullanabilmenin, geleneksel ve güncel psikolojik danışma kuram ve yaklaşımlarını bilmenin ve uygulamanın, kültürel farklılıklara duyarlı olmanın, etik ve yasal sınırlılıkların farkında olmanın; öğrenme, araştırma ve uygulamada bu sınırlılıklara duyarlı bir şekilde hareket etmenin program amaçları içerisinde yer aldığı görülmektedir.

1.5.5. Program Çıktıları

Her beş üniversitenin PDR öğretim programında da öğrenme ürünlerinin ifade edilişinde öğrenci merkezli bir yaklaşım sergilenmiştir. Boğaziçi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi'nin PDR Öğretim Programı'nda kazanımlar ifade edilirken kullanılan cümleler “.....kavrar”, “.....izler”, “.....uygular” ve benzeri şekilde yüklemeler ile sonlanmaktadır.

Boğaziçi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi'nin RPD öğretim programlarında yer alan ortak program çıktıları şu biçimdedir:

- Ülkenin toplumsal ve kültürel değerlerini bilir.
- Etkili iletişim konusunda beceri kazanarak bu becerileri mesleki hayatında kullanır.
- Empati, koşulsuz saygı ve kabul, saydamlık gibi temel ilkeleri benimser.
- Psikolojik danışma ve rehberlik alanı ile ilgili temel kavramları bilir ve meslek hayatında kullanır.
- Yaşam boyu öğrenme anlayışını uygular, güncel bilgileri öğrenmeye ve kendini geliştirmeye açık olur.
- Tüm rehberlik alanları ile ilgili teorik bilgileri kavrar ve meslek hayatında uygular.
- Psikolojik danışma kuramlarının temel kavramlarını bilir.
- Psikolojik danışma ilke ve tekniklerini bilir ve uygulama becerisi kazanır.
- Bireyle psikolojik danışmayla ilgili süreç, ilke ve teknikleri bilir, bireyle psikolojik danışma oturumunu planlar ve uygular.

- Grupla psikolojik danışmayla ilgili süreç, ilke ve teknikleri bilir, grupla psikolojik danışma oturumunu planlar ve uygular.
- Psikolojik danışma ve rehberlik mesleğinin etik ilke ve standartlarını temel alır ve meslek yaşamında uygular.
- Psikolojik danışma alanında kullanılan test ve test dışı teknikleri bilir, uygun olan teknikleri meslek hayatında uygular.
- Farklı yaşam dönemlerinde karşılaşılan uyum problemleri ve davranış bozuklukları hakkında bilgi edinir ve meslek hayatında bu bilgileri kullanır.
- Kriz ve krize müdahale kuramlarını tekniklerini bilir, mesleki yaşamında uygular.
- Aile danışmanlığı kuramlarını ve müdahale yöntemlerini bilir, mesleki yaşamında uygular.

Sonuç olarak, çalışma kapsamında incelenen üniversitelerin PDR öğretim programlarının benzer niteliklere ve özelliklere sahip olduğu söylenebilir:

1.6. Problem Durumu

Alanyazın incelendiğinde etkili psikolojik danışmanların özelliklerinin neler olduğu hakkında çeşitli bilgilerle karşılaşmak mümkündür. Eğitim fakültelerinde psikolojik danışmanlık ve rehberlik programlarına bakıldığında bu programın amacının temel olarak etkili birer psikolojik danışman yetiştirmek olduğunu söylemek mümkündür. PDR uzmanlarının çalıştıkları alanlar çeşitlilik gösterse de kimi yeterliliklere sahip olması beklenmektedir. Bu bağlamda, yapılan çalışmada psikolojik danışmanlık ve rehberlik programlarının PDR uzmanlarına bu özellikleri kazandırıp kazandıramadığı, amaç, içerik ve öğrenme öğretme süreci ve değerlendirme bağlamında bu programları nasıl gördüğü ve bu programlara yönelik önerilerinin olup olmadığının saptanması amaçlanmıştır.

Alanyazında bulunan Türkiye'deki rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans programlarının değerlendirilmesini ele alan önemli çalışmalardan biri olan Bilgin tarafından 2000 yılında yürütülmüş "Psikolojik Danışma ve Rehberlik Eğitiminde Çağdaşlaşma" isimli araştırmada, farklı ülkelerde Psikolojik Danışma ve Rehberlik eğitimi incelenmiştir. Bu çalışmada, rehberlik ve psikolojik danışmanlığın eğitim bilimi olmadığı için böyle bir bilim dalının içinde değil, kendi başına bağımsız bir bilim dalı olarak bölüm kimliği ile "Psikolojik Danışma Bölümü" veya "Danışma Psikolojisi Bölümü" olarak yapılması gerektiğine, rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans

eğitimi programlarının çok amaçlı olarak hazırlanması gerektiğine, PDR alanının çalışma alanlarının tamamı dikkate alınarak eğitim programları düzenlenmesi gerektiğine, psikolojik danışma ve özel eğitimin birbirinden farklı alanlar olması nedeniyle, özel eğitim verilmesine yönelik derslerin programlardan çıkarılması gerektiğine yer verilmiştir. Alanyazında doğrudan psikolojik danışmanlık ve rehberlik programlarının etkililiği ve alan mezunlarının bu programlar hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan çalışmaların sayısının az olduğu grlmektedir. Bu araştırmada, Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik alanı mezunlarının PDR programı hakkındaki görüşleri incelenecek ve Türkiye’deki mevcut PDR eğitim programları karşılaştırılarak Türkiye’deki PDR eğitim programlarının mesleki yeterlilik kazandırması açısından yeterliliği incelenmiştir.

1.7. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik alanı mezunlarının PDR programının kendilerine kazandırdıkları mesleki yeterlilikler ve eğitim programı hakkındaki görüşlerinin belirlenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda şu alt amaçlara yanıt aranacaktır:

- 1) PDR mezunlarının, psikolojik danışmanlık ve rehberlik programının kendilerine kazandırdıkları mesleki yeterlilikler hakkındaki görüşleri nelerdir?
- 2) PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık eğitim programlarına yönelik görüşleri,
 - a. Cinsiyetlerine,
 - b. Mezun oldukları üniversitelerin bulunduğu coğrafı bölgelere,
 - c. Yaşlarına,
 - . Meslekteki kıdemlerine ve
 - d. Lisansüstü eğitim alıp almama durumlarınagre değişiklik göstermekte midir?
- 3) PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık eğitim programlarına yönelik görüşleri nasıldır?

1.8. Araştırmanın Önemi

Türkiye'de PDR lisans eğitim programları kapsamında üniversiteler arasında programların birbirinden farklılık gösterdiği görülmüştür. Bu sebeple, PDR lisans eğitim programları kapsamı ve programın kazandırdığı mesleki yeterlilikler konusunda bir araştırma yapılması gerekli görülmüştür. Bu araştırmanın, PDR lisans eğitim programının kazandırdığı mesleki yeterliliklerin incelenmesi açısından iyi bir anahtar olacağı umulmaktadır. Daha önce yapılan rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans programlarının incelenmesine yönelik benzer araştırmalara bakıldığında, genel olarak psikolojik danışmanlık ve rehberlik programları ile ilgili, içeriğin belli kavramsal bilgilerle sınırlı olduğu, kuram ve uygulamalara yeterli düzeyde yer verilmediği, uygulama derslerinin ve staj süreçlerinin programda yeterli miktarda yer almadığı, PDR programının geliştirilmesi gerektiği gibi sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. İlgili araştırmalar sonucunda psikolojik danışmanlık ve rehberlik programlarının çeşitli şekillerde düzenlenmesi ve yapılandırılması önerilmiştir. Psikolojik danışman eğitimi konusunda dünyadaki ve Türkiye'deki çalışmalar doğrultusunda, Türkiye'de, genel psikolojik danışman eğitimi içinde psikolojik danışma becerileri eğitiminin niteliğinin artırılmasına ve böylece, daha etkili psikolojik danışmanlar yetiştirilmesine katkıda bulunmak için bu araştırmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Alanyazında PDR lisans eğitim programları kapsamı ve programın kazandırdığı mesleki yeterlilikler konusunda yapılan araştırmaların sınırlı sayıda olması sebebiyle bu araştırmanın sonraki araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada, alanyazındaki diğer benzer araştırmalardan farklı olarak rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunlarının farklı yöntemler kullanılarak görüşleri sunulmuş ve psikolojik danışmanlık ve rehberlik programında ne gibi değişiklikler ve yapılandırmalar yapılabileceğine yer verilmiştir.

1.9. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın sınırlılıkları şu biçimdedir:

- Araştırmanın nicel verileri 2024-2015 eğitim öğretim yılından önce mezun olan 118 rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezununa anket uygulanması ile sınırlıdır.

- Araştırmanın nitel verileri ise özel ve kamu kurumlarında çalışan on rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezununa uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme ile sınırlıdır.

1.10. Tanımlar

Rehberlik: Öğrencilerin yaşadıkları kişisel problemlerle ilgilenip çözme aşamasında yardımda bulunma (TDK).

Psikolojik danışmanlık: Ruh sağlığı, psikoloji ve gelişim ilkelerinin; bireyin genel iyilik halini, kişisel gelişimini desteklemek amacıyla bilişsel, duygusal, davranışsal ve sosyal müdahale yöntemleriyle hayata geçirilmesidir. (Amerikan Psikolojik Danışma Derneği, 1997).

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık: Koruyucu bir ruh sağlığı hizmeti (Türk PDR Derneği).

Mesleki yeterlilik. Bireylerin mesleğini başarılı bir şekilde sürdürebilmesi için gereken bilgi, beceri ve yetkinlikler (Mesleki Yeterlilik Kurumu).

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Türkiye’deki PDR eğitim programları ile ilgili yapılan bazı çalışmalar ve bu çalışmalardan elde edilen bulgular aşağıda özetlenmiştir:

Kuşoğlu tarafından 2024 yılında yürütülen bir çalışmada; psikolojik danışmanlık ve rehberlik lisans programı mezunu olup farklı alanlarda çalışan psikolojik danışmanların, mezun oldukları programlardaki staj deneyimlerinin ve uygulama derslerinin etkililiğine yönelik görüşleri, farklı üniversitelerden mezun ve farklı alanlarda çalışan on PDR mezunu ile görüşmeler yapılarak incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, PDR mezunlarının lisans programındaki uygulamalı süreçlerinden okullarda çalışmaya yönelik deneyim ve kazanımlar sağladığı; fakat diğer çalışma alanları için uygulama derslerinin ve staj süreçlerinin programda yeterli miktarda yer almadığı görüşlerine ulaşılmıştır. Etkili bir program için katılımcı önerilerinin en çok farklı deneyimler kazandırabilecek daha fazla uygulamaya, yöntemlere ve okul dışındaki alanlarda stajlara ve uygulamalara sahip daha kapsamlı bir program olması yönünde olduğu belirlenmiştir.

Boyacı tarafından 2018 yılında yürütülen araştırmada, 2000-2018 yılları arasında kapsayan süreçte Türkiye’de psikolojik danışman eğitimi, süpervizyonu, öz-yeterlikleri ve meslekte karşılaşılan sorunlar incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, psikolojik danışmanların ve psikolojik danışman adaylarının; süpervizyon ihtiyacı, psikolojik danışma becerileri ve özel eğitim gibi konularda yardıma ihtiyaç duydukları bulgusuna ulaşılmıştır. Özellikle bireyle psikolojik danışma becerileri, grupla psikolojik danışma uygulamaları ve süpervizyon konusunda psikolojik danışmanların kendilerini yeterli görmedikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Yazıcı ve Altun tarafından 2016 yılında yürütülen bir çalışmada; PDR lisans programlarının içeriğinde, üstün yeteneklilerle ilgili kuram ve uygulama bilgilerinin ne ölçüde yer aldığını incelemiştir. PDR lisans programlarının, 2006 yılında başlatılan bir uygulamayla üniversitelerde standart hale getirilmeye çalışıldığı ve bu nedenle seçmeli dersler dışında, program içerikleri birbirleriyle önemli ölçüde benzediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada mevcut ders içerikleri analiz edilerek, üstün yeteneklilere dönük PDR program yeterlikleri tespit edilmiş ve incelemede PDR programlarında üstün yeteneklilere dönük zorunlu derslere yer verilmediği ve bazı programlarda az sayıda seçmeli derslerin bulunduğu belirlenmiştir.

Korkut-Owen Damırcı ve Molaei tarafından 2013 yılında yürütülen bir çalışmada; genel anlamda İran ve Türkiye’deki psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) alanı ve PDR alanında olası gelişmeler incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Her iki ülkede de okul psikolojik danışmanlığı uygulamalarına fazla yer verilmesinin ortak olduğu belirlenmiştir. Türkiye’de PDR programlarının sayısının fazla sayıda olması, daha fazla ulusal bağlantıların olması, ulusal ve uluslararası yayınların daha fazla olması, İran’dan farklı olan yanlar olarak belirlenmiştir.

Özyürek tarafından 2010 yılında yapılan araştırmada ise, psikolojik danışma ve rehberlik lisans programlarındaki son sınıf öğrencilerinin, okul psikolojik danışmanlığıyla ilgili yaptıkları uygulamaların neler olduğunu saptanmıştır. Program geliştirme ve değerlendirmenin Türkiye’de gelişmeye başladığı fakat bu konudaki Türkçe kaynakların yeni olduğu ve Türkiye’deki psikolojik danışman eğitimine pek yansımadağı ve bu sebeple, okul psikolojik danışmanlığı alanında uzmanlaşan psikolojik danışman

eğitimcilerinin yenilikleri daha hızlı biçimde izlemesi ve uygulamalara yansıtması gerektiği iddia edilmiştir.

Korkut ve Mızıkacı'nın 2008 yılında gerçekleştirdiği çalışmada, Avrupa'daki Bologna sürecinin başlamasıyla birlikte Türkiye'deki Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) lisans programlarının bu sürecin genel ilkeleri ve uygulamaları doğrultusunda hangi noktada olduğu araştırılmıştır. Çalışmada, PDR programlarında zaman içinde meydana gelen değişimler ele alınmış; özellikle Bologna sürecinin bu programlara ve uygulamalara nasıl yansıdığı, 23 üniversiteden elde edilen veriler ışığında değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, PDR programlarının doğası gereği hem ulusal hem de kurumsal düzeydeki gelişmelerden etkilendiği; Avrupa Kredi Transfer Sistemi, ERASMUS ve Diploma Eki gibi Bologna sürecine ait yapıların bu programlara çeşitli şekillerde yansıdığı ortaya konmuştur.

Ültanır tarafından 2005 yılında yapılan bir çalışmada; bugün ülkemizde, Psikolojik Danışma ve Rehberlik lisans programlarının, Üniversite düzeyinde 40 yıldır psikolojik danışman yetiştirdiğine ve PDR lisans programlarının okul temelli model yaklaşımını benimsediğine değinmiştir. Alanın gelişmesi için, okullardaki uygulamalarda, psikolojik danışman merkezli bir yaklaşımdan vazgeçilmemesi gerektiğine ve PDR biliminin, akademik eğitiminin tek ve belirli bir programla verilmesi yerine farklı dallardan oluşan yüksek lisans ve doktora programlarıyla yapılandırılabilceğine değinilmiştir.

Alanyazında benzer konuda yapılan bu araştırmalara bakıldığında, genel olarak psikolojik danışmanlık ve rehberlik programları ile ilgili, içeriğin belli kavramsal bilgilerle sınırlı olduğu, kuram ve uygulamalara yeterli düzeyde yer verilmediği, uygulama derslerinin ve staj süreçlerinin programda yeterli miktarda yer almadığı, PDR programının geliştirilmesi gerektiği gibi bulgulara ulaşıldığını görmek mümkündür.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modelinden, araştırmanın katılımcılarından, veri toplama araçlarından ve verilerin analizinden söz edilecektir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Türkiye’deki PDR eğitim programlarının mesleki yeterlilik kazandırması açısından yeterliliğinin incelenmesini amaçlayan bu çalışmada karma araştırma yöntemlerinden biri olan açıklayıcı karma desen kullanılmıştır. Karma araştırma, bir çalışmada ya da birden fazla çalışma kapsamında hem nitel hem de nicel verilerin birlikte toplanması, analiz edilmesi ve değerlendirilmesini kapsayan bir yaklaşımdır. (Leech ve Onwuegbuzie, 2009, s.266). Karma araştırma yöntemi, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte işe koşulduğu çalışma desenlerini içermektedir. Bu yöntem, nitel ve nicel verilerinin birbirini tamamlamasına ve her iki yöntemin güçlü yönlerinin kullanılmasına olanak sağlar (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Açıklayıcı karma desene uygun olarak çalışmada önce nicel veriler, daha sonra nitel veriler toplanmış ve bu veriler bütün olarak yansıtılmıştır. Bu amaçla çalışmada nicel veri toplama yöntemi olarak anketten, nitel veri toplama yöntemleri olarak ise yarı yapılandırılmış görüşme ve yazılı doküman incelemesinden faydalanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Katılımcıları

Araştırmanın katılımcıları nicel ve nitel boyut katılımcıları olarak iki başlıkta açıklanmıştır.

3.2.1. Nicel Boyuta Yönelik Çalışma Grubu

Türkiye’deki PDR eğitim programlarının mesleki yeterlilik kazandırması konusunda PDR alanındaki mezunların görüşleri değerlendirilmiş olup çalışmaya Türkiye’nin farklı coğrafi bölgelerindeki üniversitelerden mezun olan 119 birey katılım sağlamıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye geneli oluşturmuş, örneklemin belirlenmesinde kolay ulaşılabilirlik temel alınmıştır. Bu kapsamda Telegram ve Whatsapp gruplarından çevrimiçi olarak ulaşılan ve araştırmaya katılımı kabul eden 119

kişi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleminde yer alan katılımcıların sosyo-demografik özellikleri Tablo 3.2.1’de gösterilmiştir.

Tablo 3.2.1: PDR Alanından Mezun Bireylerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Değişken	Kategori	N	Yüzde (%)
Mezun Olunan Üniversitenin Bulunduğu Coğrafi Bölge	İç Anadolu Bölgesi	37	31,1
	Marmara Bölgesi	25	21,0
	Ege Bölgesi	22	18,5
	Karadeniz Bölgesi	21	17,6
	Doğu Anadolu Bölgesi	14	11,8
Cinsiyet	Kadın	87	73,1
	Erkek	32	26,9
Yaş	20-25 yaş	32	26,9
	26-30 yaş	64	53,8
	31 yaş ve üzeri	23	19,3
Mesleki Çalışma Deneyimi	0-1 yıl	46	38,7
	2-5 yıl	44	37,0
	6-10 yıl	17	14,3
	11 yıl ve üzeri	12	10,1
Devam Edilen Lisansüstü Eğitim	Var	51	42,9
	Yok	68	57,1
Toplam		119	100

Çalışmaya katılan PDR mezunlarının üniversiteyi bitirdiği coğrafi bölgelere göre dağılımları sırayla incelendiğinde; 37’sinin İç Anadolu Bölgesi (%31,1), 25’inin Marmara Bölgesi (%21,0), 22’sinin Ege Bölgesi (%18,5), 21’inin Karadeniz Bölgesi (%17,6) ve 14’ünün Doğu Anadolu Bölgesi’nde (%11,8) bulunan üniversitelerden mezun oldukları tespit edilmiştir. Mezunların büyük bir kısmının Marmara ve İç Anadolu bölgesinden, az bir kısmının Doğu Anadolu bölgesinden katılım sağladıkları gözlenmiştir. PDR mezunlarının cinsiyet dağılımı incelendiğinde, toplamda 87 kadın (%73,1) ve 32 erkek (%26,9) katılımcı bulunmaktadır. PDR mezunlarının yaş gruplarına göre dağılımda ise katılımcıların çoğunluğu 26-30 yaş aralığındadır; bu yaş grubundaki kişi sayısı 64 olup, toplamın %53,8’ini oluşturmaktadır. Bunu 20-25 yaş arası 32 kişi

(%26,9) ve 31 yaş ve üzeri 23 kişi (%19,3) takip etmektedir. PDR mezunlarına mesleki deneyim açısından bakıldığında; en büyük grubu 0-1 yıl deneyime sahip olanlar oluşturmaktadır; bu gruptaki kişi sayısı 46 olup %38,7'lik bir oranı temsil etmektedir. Bunu 2-5 yıl deneyimli 44 kişi (%37,0), 6-10 yıl deneyimli 17 kişi (%14,3) ve 11 yıl ve üzeri deneyime sahip 12 kişi (%10,1) izlemektedir. PDR mezunlarının lisansüstü eğitime devam etme durumuna bakıldığında ise, 51 kişi (%42,9) halen lisansüstü eğitime devam etmekteyken, 68 kişi (%57,1) herhangi bir lisansüstü programa devam etmemektedir.

3.2.2. Nitel Boyuta Yönelik Çalışma Grubu

Araştırmanın nitel boyutunda, katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örneklem belirleme yaklaşımından yararlanılmıştır. Amaçlı örnekleme, sınırlı kaynakların en verimli şekilde kullanımı açısından konuyla ilgili bilgisi fazla olan kişilerin tespit edilmesi ve seçilmesi için nitel araştırmalarda yaygın biçimde kullanılan bir tekniktir. Bu örnekleme yöntemi, araştırma yapılan konu hakkında bilgili ve deneyimli kişilerin ya da grupların belirlenmesini ve seçilmesini içerir (Yağar ve Dökme, 2018). Bu doğrultuda görüşme teklifini kabul eden on psikolojik danışman ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler çevrimiçi ortamda Zoom programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sonrasında analiz edilmek üzere katılımcıların da onayıyla sesli ve görüntülü kayda alınmıştır. Görüşmeler yaklaşık 15 dakika ile 20 dakika arasında sürmüştür. Tablo 3.2.2'de nitel boyutta ulaşılan katılımcılara yönelik kişisel bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 3.2.2: *Nitel Boyuttaki Katılımcılara İlişkin Bilgiler*

Katılımcılara İlişkin Bilgiler		
Cinsiyet	Erkek: 5	Kadın: 5
Öğrenim Durumu	Üniversite: 6	Yüksek Lisans: 4
Yaş Grubu	20-25: 5	26-30: 5

Tablo 3.2.2 incelendiğinde katılımcılardan beşi kadın, beşi erkektir. Katılımcıların altısı rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans mezunu, dördü yüksek lisans mezunudur. Katılımcıların yarısı 20-25 yaş grubunda iken diğer yarısı 26-30 yaş grubundadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nicel kısmına ait veriler, sosyal bilimlerde yaygın olarak tercih edilen anket yöntemiyle elde edilmiştir. Anket, belirli sayıdaki sorudan oluşan ve kısa sürede çok sayıda katılımcıdan veri alınmasını mümkün kılan bir veri toplama aracı olarak tanımlanmaktadır (Balcı, 2002; Büyüköztürk, 2005). Aynı zamanda, anketler aracılığıyla elde edilen verilerde standartlık sağlanabilmektedir.

Verilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından bir anket geliştirilmiştir. Araştırma kapsamında verilerin toplanması için araştırmacı tarafından geliştirilen “Rehberlik ve psikolojik danışmanlık eğitim programının psikolojik danışmanların mesleki yeterliklerine etkileri anketi” kullanılmıştır. Bu kapsamda psikolojik danışmanların mesleki yeterliklerinin belirlenmesinde, Psikolojik Danışma ve İlgili Programların Akreditasyonu Kurulu (The Council for Accreditation of Counseling and Related Programs [CACREP], Amerikan Psikolojik Danışma Derneği ve Türk PDR Derneği incelenmiştir. Aynı zamanda rehberlik ve psikolojik danışma alanında ilk beş sırada bulunan üniversitelerin web sayfaları da incelenmiştir. Bu incelemeler tamamlandıktan sonra ankette yer alacak maddelere dair bir taslak anket formu oluşturulduktan sonra alan uzmanlarından uzman görüşü istenmiş ve anketin kapsam geçerliliğini belirlemek amacıyla taslak form, uzmanlıkları rehberlik ve psikolojik danışmanlık, eğitim

programları ve öğretim ve ölçme değerlendirme olan on adet öğretim üyesine çevrimiçi olarak ulaştırılmıştır. Uzmanlardan gelen dönütler de dikkate alınarak taslak formda gereken değişiklikler yapılarak taslak form son haline getirilmiştir.

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünden mezun katılımcılar için oluşturulan anket, sekiz kısım olarak tasarlanmıştır. İlk kısımda rehberlik ve psikolojik danışmanlık uzmanlarının profesyonel kimlik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. İkinci kısımda rehberlik ve psikolojik danışmanlık uzmanlarının sosyal ve kültürel çeşitlilik konusundaki duyarlılıklarını ve becerilerini belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. Üçüncü kısımda rehberlik ve psikolojik danışmanlık uzmanlarının insan gelişimi konusundaki bilgilerini ve becerilerini belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. Dördüncü kısımda rehberlik ve psikolojik danışmanlık uzmanlarının mesleki gelişim konusundaki bilgilerini ve becerilerini belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. Beşinci kısımda rehberlik ve psikolojik danışmanlık uzmanlarının yardım ilişkileri konusundaki bilgilerini ve becerilerini belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. Altıncı kısımda rehberlik ve psikolojik danışmanlık uzmanlarının grup çalışmaları konusundaki bilgilerini ve becerilerini belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. Yedinci kısımda rehberlik ve psikolojik danışmanlık uzmanlarının bireyi tanıma teknikleri konusundaki bilgilerini ve becerilerini belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. Sekizinci kısımda ise rehberlik ve psikolojik danışmanlık uzmanlarının araştırma ve program değerlendirme konusundaki bilgilerini ve becerilerini belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. Anket 5’li likert tipte otuz yedi maddeden oluşmaktadır ve katılımcıların verilen ifadeye katılma derecelerini belirtmesi istenmiştir. Anketin puanlaması “Kesinlikle Katılmıyorum”1, “Katılmıyorum” 2, “Kararsızım” 3, “Katılıyorum” 4 ve “Kesinlikle Katılıyorum” 5 rakamlarıyla kodlanmıştır. Araştırmada kullanılan ankete Ek 1’de yer verilmiştir. Anket verileri çevrimiçi ortamda Google Formlar kullanılarak toplanmıştır. Anket aracılığıyla veri toplama süreci 2024 yılı Eylül-Aralık ayları arasında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın nitel boyuttaki verileri yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Bu amaçla psikolojik danışmanlara yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler tam yapılandırılmış görüşmeler kadar sınırlı ve yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnek değildir, tam ikisinin arasında yer almaktadır. Araştırmacılara bu esnekliği sağlayabildiği için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler anketlere göre daha

esnektir ve araştırma yapılan konuda daha fazla ve ayrıntılı bilgi edinmeyi sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları; psikolojik danışmanlık ve eğitim programları ve öğretim alanında görev yapan on alan uzmanının görüşüne sunulmuştur ve gelen görüşler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak görüşme formuna son hali verilmiştir. Bu kapsamda toplam altı sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formunda “Almış olduğunuz PDR lisans eğitimi konusundaki görüşleriniz nelerdir?” “Bir PDR mezununun sahip olması gereken mesleki yeterlilikler sizce nelerdir?” biçiminde sorulara yer verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme sorularına Ek 2’de yer verilmiştir. Bununla birlikte, yarı yapılandırılmış görüşme verileri bilgisayar tabanlı yüz yüze iletişime olanak veren Zoom ve Google meet uygulamaları kullanılarak toplanmıştır. PDR uzmanları ile görüşme süreci 2024 yılı Ekim-Aralık ayları arasında gerçekleştirilmiştir. Katılımcılarla etik kurul izinleri dışında, bilgilendirilmiş onam formu da paylaşılarak ve sadece gönüllü olanlarla çalışmaya devam edilmiştir. Görüşülen katılımcıların onayı ile ses kaydı alınmış ve ayrıca önemli noktalarla ilgili notlar tutulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Türkiye’deki PDR eğitim programlarının mesleki yeterlilik kazandırması açısından yeterliliğinin incelenmesini amaçlayan bu çalışmanın nicel boyutu için nicel araştırmanın doğasına uygun olarak betimsel analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Anket verileri tanımlayıcı istatistiksel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. İlk olarak anket formları aracılığıyla toplanmış olan anket verileri SPSS programına aktarılmıştır. Aktarılan veriler daha sonra araştırmanın amacı, türü, hipotezler vb. diğer faktörler de göz önünde tutularak SPSS programında analiz edilmiştir.

Araştırmada, öncelikle PDR alanından mezun bireylere, PDR eğitim programlarının mesleki yeterlilik kazandırmasının ölçülmesi amacıyla uygulanan “Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket ve anketin alt boyutlarına ait *Cronbach’s Alpha* değerleri incelenmiştir. Güvenirlilik analizi, bireylerin test maddelerine verdikleri cevaplar arasındaki tutarlılığın göstergesidir ve testin ölçmek istediği özelliğin ne derece doğru ölçüldüğünün ortaya konulmasıdır. Korelasyon değerlerine göre güvenilirlik katsayıları incelendiğinde; 0.00-0.40 arası ölçeğin güvenilir olmadığı, 0,40-0,60 arası ölçeğin güvenilirliğinin düşük

olduğu, 0,60-0,80 arası ölçeğin oldukça güvenilir olduğu ve 0,80-1,00 arası ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir (Karagöz, 2021). Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket ve anketin alt boyutlarına ait *Cronbach's Alpha* değerleri Tablo 3.4.1'de gösterilmiştir.

Tablo 3.4.1: *Mesleki Yeterlilik Kazandırılmasına Yönelik Anket ve Anketin Alt Boyutlarına Ait Cronbach's Alpha Değerleri*

Anket ve Alt Boyutları	<i>Cronbach's Alpha</i>	<i>N (Sayı)</i>
Mesleki Yeterlilik Kazandırılmasına Yönelik Anket	0,963	38
Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik	0,787	3
Profesyonel Kimlik	0,924	8
İnsan Gelişimi	0,789	2
Mesleki Gelişim	0,840	4
Yardım İlişkileri	0,907	8
Araştırma Becerileri	0,889	4
Bireyi Tanıma	0,883	2
Grup Çalışmaları	0,914	7

Tablo 3.4.1 incelendiğinde araştırmada kullanılan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket (0,963), Profesyonel Kimlik (0,924), Mesleki Gelişim (0,840), Yardım İlişkileri (0,907), Araştırma Becerileri (0,889), Bireyi Tanıma (0,883) ve Grup Çalışmaları (0,914) alt boyutlarının yüksek derecede güvenilir, Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik (0,787) ve İnsan Gelişimi (0,789) alt boyutlarının ise oldukça güvenilir olduğu görülmüştür.

Araştırmada verilerin analizinde kategorik değişkenler sayı ve yüzde olarak hesaplanmıştır. Sayısal değişkenlerde normal dağılım, çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanarak bulunmuş, Tablo 3.4.2'de gösterilmiştir. Çarpıklık için alınan referans değer $\pm 1,96$ arasındadır (Kalaycı, 2005).

Tablo 3.4.2: *Mesleki Yeterlilik Kazandırılmasına Yönelik Anket ve Anketin Alt Boyutlarına Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri*

Anket ve Alt Boyutları	Skewness (Çarpıklık)		Kurtosis (Basıklık)	
	İstatistik	Std.Hata	İstatistik	Std.Hata

Mesleki Yeterlilik Kazandırılmasına Yönelik Anket	-0,696	0,222	2,028	0,440
Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik	-0,959	0,222	-1,177	0,440
Profesyonel Kimlik	-1,075	0,222	1,851	0,440
İnsan Gelişimi	-0,900	0,222	1,107	0,440
Mesleki Gelişim	-0,378	0,222	-0,396	0,440
Yardım İlişkileri	-0,558	0,222	0,233	0,440
Araştırma Becerileri	-1,142	0,222	2,398	0,440
Bireyi Tanıma	-1,052	0,222	0,875	0,440
Grup Çalışmaları	-0,345	0,222	-0,570	0,440

Tablo 3.4.2 incelendiğinde PDR alanından mezun bireylere uygulanan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket ve anketin alt boyutlarına ait verilerin normal dağılıma uyduğu görülmektedir.

Araştırma, Türkiye’deki PDR eğitim programlarının mesleki yeterlilik kazandırması konusunda PDR alanındaki mezunların görüşleri değerlendirilmiş olup çalışmaya Türkiye’nin farklı coğrafi bölgelerindeki üniversitelerden mezun 119 birey katılmıştır. Anket ve alt boyutlarının normallik sayıltısı karşılandığı için; ikili grupların karşılaştırılmasında *Independent Samples T Testi (Bağımsız Gruplar İçin T Testi)*, ikiden fazla grupların karşılaştırılmasında *One Way Anova Testi (Tek Faktörlü Varyans Analizi)* kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılığın karşılaştırılmasında *Post Hoc (Tukey-Games Howell)* testleri kullanılmıştır. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket ve anketin alt boyutlarının arasındaki ilişkinin incelenmesinde *Pearson Korelasyon Testi* kullanılmıştır. Tüm çalışmada anlamlılık düzeyleri; 0,01 ve 0,05 değerleri dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın nitel boyutunda toplanan veriler için tümevarımsal içerik analizinden yararlanılmıştır. Bu kapsamda katılımcılarla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde katılımcıların verdikleri yanıtlar tümevarımsal içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir. İçerik analizi, sosyal bilimlerde araştırma sonucu elde edilen transkriptlerin, kayıtların ve yazılı veya görsel medya verilerinin üzerinden çıkarımlar yapılmasını sağlayan bir araştırma tekniğidir (Olgun, 2008). Görüşme sırasında alınan ses kayıtları analize tabi tutulmak amacıyla metin formatına dönüştürülmüş ve ses kayıtları tekrar tekrar dinlenerek metnin kontrolünü yapılmıştır.

Katılımcıların verdikleri yanıtlar incelenmiş ve bu doğrultuda kodlar oluşturulmuştur. Oluşturulan kodların ardından araştırma soruları, amacı ve alanyazındaki ilgili araştırmalar dikkate alınarak temalar oluşturulmuştur ve sonrasında ilgili temayı oluşturan farklı alt temalar belirlenmiştir.

1.5. Araştırma Etiği

Araştırma etiği, araştırmaların gerçekçi, etkili ve güvenilir biçimde planlanmasını, bütünlüğü korunarak yürütülmesini, uygun şekilde tamamlanmasını ve elde edilen sonuçların dürüstçe raporlanmasını sağlayan etik kurallar bütünüdür. Bu kurallar, özellikle insanlarla yürütülen araştırmaların ahlaki açıdan kabul edilebilir olmasına katkıda bulunmaktadır. Günümüzde bu etik düzenlemelerin temelini etik ilkeler oluşturmaktadır. Bu ilkeler arasında bireyin özerkliğine saygı duyulması, fayda sağlanması, zarar verilmemesi ve adaletli davranılması yer alır. Ayrıca, katılımcının bilgilendirilmiş onamının alınması, olası zararların en aza indirilmesi, riskler karşısında gerekli önlemlerin alınması, kişisel verilerin gizliliğinin korunması ve katılımcıların seçimi sırasında eşitlik ilkesine bağlı kalınması gibi etik yükümlülükler de bu çerçevede değerlendirilmektedir (Ersoy, 2015).

Çalışmanın yapılabilmesi için Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 02.07.2024 tarihinde, 747600 protokol numaralı etik kurul izni alınmıştır. Etik Kurul Belgesine Ek 3'te yer verilmiştir. Bu çalışma, etik kurallar çerçevesinde yürütülmüştür. Bu kapsamda, katılımcılara araştırmanın amacı ve süreci hakkında bilgi verilmiş; çalışmaya katılmak isteyenlerden hem yazılı hem sözlü onay alınmıştır. Katılımcılara, diledikleri anda araştırmadan çekilme haklarının bulunduğu açıkça ifade edilmiştir. Gizliliğin korunması amacıyla katılımcıların gerçek ad ve soyadları kullanılmamış, her birine kod adlar atanmıştır. Görüşme kayıtları ise gizliliği sağlamak amacıyla bilgisayarda şifreli klasörlerde saklanmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma sorularına yönelik elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. PDR Alanından Mezun Bireylerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmada, yanıt aranan ilk soru PDR mezunlarının, psikolojik danışmanlık ve rehberlik programının kendilerine kazandırdıkları mesleki yeterlilikler hakkındaki görüşleri ne olduğudur. Bu kapsamda PDR mezunu bireylerin “Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Ankete” verdikleri cevaplara ilişkin elde edilen tanımlayıcı istatistik bulgular önce genel daha sonra alt boyutlara ilişkin olarak düzenlenmiştir. Öncelikle PDR mezunlarının, psikolojik danışmanlık ve rehberlik programının kendilerine kazandırdıkları mesleki yeterlilikler hakkındaki görüşlerine yönelik aritmetik ortalamaları Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. *PDR Mezunlarının Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programının Kendilerine Kazandırdıkları Mesleki Yeterlilikler Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular*

Anket ve Alt Boyutları	N	Min.	Max.	$\bar{x}$	S.s.
Mesleki Yeterlilik Kazandırılmasına Yönelik Anket	119	1,16	5,00	3,90	0,64
Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik	119	1,33	5,00	4,38	0,60
Profesyonel Kimlik	119	1,13	5,00	4,07	0,75
İnsan Gelişimi	119	1,50	5,00	4,17	0,74
Mesleki Gelişim	119	1,25	5,00	3,59	0,89
Yardım İlişkileri	119	1,25	5,00	3,78	0,76
Araştırma Becerileri	119	1,25	5,00	4,12	0,72
Bireyi Tanıma	119	1,00	5,00	4,05	0,91
Grup Çalışmaları	119	1,00	5,00	3,57	0,93

Min.: Minimum, Max.: Maximum, $\bar{x}$: Ortalama, S.s.: Standart Sapma

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi PDR alanından mezun bireylere uygulanan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Ankette elde edilen puan ortalamasının en düşük 1,16, en yüksek 5,00 olduğu gözlenmiştir. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Ankete verilen cevaplardan 1,00-5,00 arası ortalama puan alınabilmektedir. Bu kapsamda, çalışmaya katılan PDR alanından mezun bireylerin

mesleki yeterlilik kazandırılmasına yönelik anketten aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{x}=3,90$) olduğu gözlenmiştir ve bu puan ortalamasının iyi seviyede olduğu söylenebilir.

Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik alt boyutuna verilen cevaplardan 1,00-5,00 arası ortalama puan alınabilmektedir. Buna göre PDR alanından mezun bireylere uygulanan Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik alt boyutundan elde edilen puan ortalamasının en düşük 1,33, en yüksek 5,00 olduğu gözlenmiştir. Bu kapsamda, çalışmaya katılan PDR alanından mezun bireylerin sosyal ve kültürel çeşitlilik alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{x}=4,38$) olduğu gözlenmiştir ve bu puan ortalamasının yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Profesyonel Kimlik alt boyutuna verilen cevaplardan 1,00-5,00 arası ortalama puan alınabilmektedir. Buna göre PDR alanından mezun bireylere uygulanan Profesyonel Kimlik alt boyutundan elde edilen puan ortalamasının en düşük 1,13, en yüksek 5,00 olduğu gözlenmiştir. Bu kapsamda, çalışmaya katılan PDR alanından mezun bireylerin profesyonel kimlik alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{x}=4,07$) olduğu gözlenmiştir ve bu puan ortalamasının yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

İnsan Gelişimi alt boyutuna verilen cevaplardan 1,00-5,00 arası ortalama puan alınabilmektedir. Buna göre PDR alanından mezun bireylere uygulanan İnsan Gelişimi alt boyutundan elde edilen puan ortalamasının en düşük 1,50, en yüksek 5,00 olduğu gözlenmiştir. Bu kapsamda, çalışmaya katılan PDR alanından mezun bireylerin insan gelişimi alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{x}=4,17$) olduğu gözlenmiştir ve bu puan ortalamasının yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Mesleki Gelişim alt boyutuna verilen cevaplardan 1,00-5,00 arası ortalama puan alınabilmektedir. Buna göre PDR alanından mezun bireylere uygulanan Mesleki Gelişim alt boyutundan elde edilen puan ortalamasının en düşük 1,25, en yüksek 5,00 olduğu gözlenmiştir. Bu kapsamda, çalışmaya katılan PDR alanından mezun bireylerin mesleki gelişim alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{x}=3,59$) olduğu gözlenmiştir ve bu puan ortalamasının iyi seviyede olduğu söylenebilir.

Yardım İlişkileri alt boyutuna verilen cevaplardan 1,00-5,00 arası ortalama puan alınabilmektedir. Buna göre PDR alanından mezun bireylere uygulanan Yardım İlişkileri alt boyutundan elde edilen puan ortalamasının en düşük 1,25, en yüksek 5,00 olduğu gözlenmiştir. Bu kapsamda, çalışmaya katılan PDR alanından mezun bireylerin yardım

ilişkileri alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{x}=3,78$) olduğu gözlenmiştir ve bu puan ortalamasının iyi seviyede olduğu söylenebilir.

Araştırma Becerileri alt boyutuna verilen cevaplardan 1,00-5,00 arası ortalama puan alınabilmektedir. Buna göre PDR alanından mezun bireylere uygulanan Araştırma Becerileri alt boyutundan elde edilen puan ortalamasının en düşük 1,25, en yüksek 5,00 olduğu gözlenmiştir. Bu kapsamda, çalışmaya katılan PDR alanından mezun bireylerin yardım ilişkileri alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{x}=4,12$) olduğu gözlenmiştir ve bu puan ortalamasının yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Bireyi Tanıma alt boyutuna verilen cevaplardan 1,00-5,00 arası ortalama puan alınabilmektedir. Buna göre PDR alanından mezun bireylere uygulanan Bireyi Tanıma alt boyutundan elde edilen puan ortalamasının en düşük 1,00, en yüksek 5,00 olduğu gözlenmiştir. Bu kapsamda, çalışmaya katılan PDR alanından mezun bireylerin bireyi tanıma alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{x}=4,05$) olduğu gözlenmiştir ve bu puan ortalamasının yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Grup Çalışmaları alt boyutuna verilen cevaplardan 1,00-5,00 arası ortalama puan alınabilmektedir. Buna göre PDR alanından mezun bireylere uygulanan Grup Çalışmaları alt boyutundan elde edilen puan ortalamasının en düşük 1,00, en yüksek 5,00 olduğu gözlenmiştir. Bu kapsamda, çalışmaya katılan PDR alanından mezun bireylerin grup çalışmaları alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{x}=3,57$) olduğu gözlenmiştir ve bu puan ortalamasının yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Bununla birlikte, PDR mezunu bireylerin “Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Ankete” verdikleri cevaplara ilişkin elde edilen tanımlayıcı istatistiki bulgular alt boyutlara ilişkin olarak sorulara göre düzenlenmiştir. İlk olarak PDR alanından mezun olan bireylerin Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik alt boyutu sorularına verdikleri cevapların aritmetik ortalama bulguları Tablo 4.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2: *PDR Mezunlarının Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programının Kendilerine Kazandırdıkları Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular*

Soru	Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik										Toplam		
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort.±S.s	N	%
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			
Soru 1	2	1,7	2	1,7	4	3,4	53	44,5	58	48,7	4,37±0,78	119	100
Soru 2	1	0,8	3	2,5	7	5,9	51	42,9	57	47,9	4,34±0,77		
Soru 3	1	0,8	2	1,7	5	4,2	49	41,2	62	52,1	4,41±0,76		

Ort.: Ortalama, Ss: Standart Sapma.

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “1- *Lisans eğitimimin sosyoekonomik ve kültürel düzeyleri, değerleri ve yaşantıları farklı olan insanları anlamaya ilişkin empati becerilerimi geliştirdiğini düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Kesinlikle Katılıyorum (%48,7), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum ve Katılmıyorum (%1,7) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması 4,37±0,78 olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “2- *Lisans eğitimimin sosyoekonomik ve kültürel düzeyleri, değerleri ve yaşantıları farklı olan insanlara saygı duyma ve onları koşulsuz kabul etme konusunda becerilerimi geliştirdiğini düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Kesinlikle Katılıyorum (%47,9), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%0,8) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması 4,34±0,77 olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “3- *Lisans eğitimimin yetiştiğim kültürümü, kişiliğimi, davranışlarım üzerindeki etkisini daha iyi anlamamı sağlama konusunda beni geliştirdiğini düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Kesinlikle Katılıyorum (%52,1), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%0,8) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması 4,41±0,76 olarak bulunmuştur.

İkinci olarak PDR alanından mezun olan bireylerin Profesyonel Kimlik alt boyutu sorularına verdikleri cevapların aritmetik ortalamalarına yönelik bulguları Tablo 4.3’de gösterilmiştir.

Tablo 4.3: *PDR Mezunlarının Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programının Kendilerine Kazandırdıkları Profesyonel Kimlik Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular*

Soru	Profesyonel Kimlik											Toplam	
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort.±S.s	N	%
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			
Soru4	6	5,0	8	6,7	15	12,6	56	47,1	34	28,6	3,87±1,06	119	100
Soru5	3	2,5	6	5,0	9	7,6	64	53,8	37	31,1	4,06±0,91		
Soru6	5	4,2	10	8,4	23	19,3	55	46,2	26	21,8	3,73±1,03		
Soru7	0	0,0	11	9,2	7	5,9	55	46,2	46	38,7	4,14±0,90		
Soru8	1	0,8	2	1,7	9	7,6	54	45,4	53	44,5	4,31±0,76		
Soru9	1	0,8	3	2,5	6	5,0	61	51,3	48	40,3	4,28±0,75		
Soru10	1	0,8	8	6,7	9	7,6	56	47,1	45	37,8	4,14±0,89		
Soru11	4	3,4	9	7,6	15	12,6	47	39,5	44	37,0	3,99±1,05		

Ort.: Ortalama, S.s.: Standart Sapma.

Tablo 4.3’te görüldüğü gibi PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “4- Lisans eğitiminin psikolojik danışma sürecinde seansları güvenle yönetme konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%47,1), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%5,0) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması 3,87±1,06 olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “5- Lisans eğitiminin ileri psikolojik danışma becerilerini (kendini açma, bağlama, saygınlık, anlamın, problemin ve amacın kişiselleştirilmesi, empati, yüzleştirme) kullanma konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%53,8), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%2,5) cevabının verildiği

görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $4,06 \pm 0,91$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “6- *Lisans eğitiminin psikolojik danışma sürecinde strateji belirleme ve müdahale seçme, sonlandırma ve izleme konularında gerekli olan bilgi ve becerileri kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%46,2), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%4,2) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $3,73 \pm 1,03$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “7- *Lisans eğitiminin mesleki rol ve sorumluluklarımın, sınırlarımın neler olduğu konusundaki bilgi kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%46,2), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%0,0) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $4,14 \pm 0,90$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “8- *Lisans eğitiminin meslek etiğine uygun karar verme konusunda beceri kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%45,4), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%0,8) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $4,31 \pm 0,76$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “9- *Lisans eğitiminin danışan hakları ve psikolojik danışmanın sorumlulukları konularında gerekli olan bilgi ve becerileri kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%51,3), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%0,8) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $4,28 \pm 0,75$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “10- *Lisans eğitiminin psikolojik danışma süreci ve evreleri konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%47,1), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%0,8) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $4,14 \pm 0,89$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “11- Lisans eğitiminin süpervizyon altında psikolojik danışma beceri, teknik ve müdahalelerini kullanarak bireyle psikolojik danışma yapma konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%39,5), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%3,4) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $3,99 \pm 1,05$ olarak bulunmuştur.

Üçüncü olarak PDR alanından mezun olan bireylerin İnsan Gelişimi alt boyutu sorularına verdikleri cevapların aritmetik ortalamalarına yönelik bulgular Tablo 4.4’te gösterilmiştir.

Tablo 4.4: PDR Mezunlarının Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programının Kendilerine Kazandırdıkları İnsan Gelişimi Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Soru	İnsan Gelişimi										Toplam		
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort.±S.s	N	%
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			
Soru1 2	0	0,0	5	4,2	7	5,9	61	51,3	46	38,7	4,24±0,75	119	100
Soru1 3	2	1,7	6	5,0	10	8,4	61	51,3	40	33,6	4,10±0,88		

Ort.: Ortalama, S.s.: Standart Sapma.

Tablo 4.4’te görüldüğü gibi PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “12- Lisans eğitiminin insanın doğası ve tüm gelişim dönemlerine ilişkin bilgi ve farkındalık kazandırdığını düşünüyorum.” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%51,3), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%0,0) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $4,24 \pm 0,75$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “13- Lisans eğitiminin farklı gelişim döneminde karşılaşılabilecek uyum sorunları ve psiko-sosyal sorunlar konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%51,3), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%1,7) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $4,10 \pm 0,88$ olarak bulunmuştur.

Dördüncü olarak PDR alanından mezun olan bireylerin Mesleki Gelişim alt boyutu sorularına verdikleri cevapların aritmetik ortalama bulguları Tablo 4.5'te gösterilmiştir.

Tablo 4.5: *PDR Mezunlarının Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programının Kendilerine Kazandırdıkları Mesleki Gelişim Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular*

Soru	Mesleki Gelişim										Toplam		
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort.±S.s	N	%
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			
Soru 4	6	5,0	19	16,0	20	16,8	53	44,5	21	17,6	3,54±1,11	119	100
Soru 5	3	2,5	20	16,8	29	24,4	40	33,6	27	22,7	3,57±1,09		
Soru 6	4	3,4	18	15,1	20	16,8	51	42,9	26	21,8	3,65±1,08		
Soru 7	3	2,5	19	16,0	23	19,3	53	44,5	21	17,6	3,59±1,04		

Ort.: Ortalama, S.s.: Standart Sapma.

Tablo 4.5'te görüldüğü gibi PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “14- Lisans eğitiminin okul danışmanlığı modelleri (geleneksel ve gelişimsel) konusunda bilgi kazandırdığını düşünüyorum.” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%44,5), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%5,0) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması 3,54±1,11 olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “15- Lisans eğitiminin okul danışmanlığı yaklaşımları (kriz yönelimli, iyileştirici-çare bulucu, önleyici ve gelişimsel) konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%33,6), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%2,5) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması 3,57±1,09 olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “16- Lisans eğitiminin okul psikolojik danışmanının rol ve işlevleri konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%42,9), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%3,4) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması 3,65±1,08 olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “17- *Lisans eğitiminin meslek seçimi, kariyer planlaması yapma konusunda bilgi kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%44,5), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%2,5) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $3,59 \pm 1,04$ olarak bulunmuştur.

Beşinci olarak PDR alanından mezun olan bireylerin Yardım İlişkileri alt boyutu sorularına verdikleri cevapların aritmetik ortalama bulguları Tablo 4.6’da gösterilmiştir.

Tablo 4.6: *PDR Mezunlarının Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programının Kendilerine Kazandırdıkları Yardım İlişkileri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular*

Soru	Yardım İlişkileri										Toplam		
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort.±S.s	N	%
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			
Soru18	1	0,8	11	9,2	5	4,2	70	58,8	32	26,9	4,02±0,87	119	100
Soru19	1	0,8	8	6,7	11	9,2	73	61,3	26	21,8	3,97±0,81		
Soru20	2	1,7	17	14,3	29	24,4	50	42,0	21	17,6	3,60±0,99		
Soru21	7	5,9	24	20,2	35	29,4	39	32,8	14	11,8	3,24±1,09		
Soru22	6	5,0	16	13,4	30	25,2	41	34,5	26	21,8	3,55±1,13		
Soru23	3	2,5	12	10,1	22	18,5	49	41,2	33	27,7	3,82±1,03		
Soru24	3	2,5	11	9,2	19	16,0	56	47,1	30	25,2	3,83±0,99		
Soru25	2	1,7	4	3,4	8	6,7	59	49,6	46	38,7	4,20±0,84		

Ort.: Ortalama, S.s.: Standart Sapma.

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “18- *Lisans eğitiminin danışanların zihinsel, duygusal ve sosyal açıdan kendini tanımasına kılavuzluk etme konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%58,8), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%0,8) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $4,02 \pm 0,87$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “19- *Lisans eğitiminin bireylerin sorun çözme konusundaki becerilerini geliştirme ve doğru karar vermelerine yardımcı olma konusundaki becerimi geliştirdiğini düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar

incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%61,3), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%0,8) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $3,97 \pm 0,81$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “20- *Lisans eğitiminin güncel toplumsal sorunları belirlemeye ilişkin beceri kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%42,0), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%1,7) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $3,60 \pm 0,99$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “21- *Lisans eğitiminin belirlenen toplumsal sorunların çözümüne yönelik projeler hazırlamaya ilişkin beceri kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%32,8), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%5,9) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $3,24 \pm 1,09$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “22- *Lisans eğitiminin bireysel ve grup olarak sosyal sorumluluk projelerinde gönüllü olarak yer almaya yönelik becerilerimi geliştirdiğini düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%34,5), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%5,0) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $3,55 \pm 1,13$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “23- *Lisans eğitiminin toplum ve topluma hizmet uygulamalarına ilişkin tutum ve becerilerimi geliştirdiğini düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%41,2), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%2,5) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $3,82 \pm 1,03$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “24- *Lisans eğitiminin sosyal sorumluluk kavramlarına ilişkin becerilerimi geliştirdiğini düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%47,1), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%2,5) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $3,83 \pm 0,99$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “25- *Lisans eğitiminin normal dışı davranışları tanıma ve uygun durumlarda ilgili uzmana sevk etme konusundaki bilgi ve becerilerini geliştirdiğini düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%49,6), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%1,7) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $4,20 \pm 0,84$ olarak bulunmuştur.

Altıncı olarak PDR alanından mezun olan bireylerin Araştırma Becerileri alt boyutu sorularına verdikleri cevapların aritmetik ortalama bulguları Tablo 4.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.7: *PDR Mezunlarının Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programının Kendilerine Kazandırdıkları Araştırma Becerileri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular*

Soru	Araştırma Becerileri										Toplam		
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort.±S.s	N	%
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			
Soru26	2	1,7	8	6,7	21	17,6	53	44,5	35	29,4	3,93±0,95	119	100
Soru27	1	0,8	4	3,4	8	6,7	63	52,9	43	36,1	4,20±0,78		
Soru28	1	0,8	4	3,4	3	2,5	62	52,1	49	41,2	4,29±0,75		
Soru29	1	0,8	7	5,9	12	10,1	62	52,1	37	31,1	4,07±0,85		

Ort.: Ortalama, S.s.: Standart Sapma.

Tablo 4.7 incelendiğinde PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “26- *Lisans eğitiminin çeşitli araştırma yöntemlerine ilişkin bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%44,5), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%1,7) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $3,93 \pm 0,95$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “27- *Lisans eğitiminin araştırmaların yasal ve etik dayanaklarına ilişkin bilgi kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%52,9), en düşük oranda Kesinlikle

Katılmıyorum (%0,8) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $4,20 \pm 0,78$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “28- *Lisans eğitiminin araştırma sürecinde etik dışı davranışlar ve etik ihlallerine ilişkin bilgi kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%52,1), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%0,8) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $4,29 \pm 0,75$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “29- *Lisans eğitiminin araştırma ve yayın sürecinde etik dışı davranışları önlemeye dönük yöntemlere ilişkin bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%52,1), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%0,8) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $4,07 \pm 0,85$ olarak bulunmuştur.

Yedinci olarak PDR alanından mezun olan bireylerin Bireyi Tanıma alt boyutu sorularına verdikleri cevapların aritmetik ortalama bulguları Tablo 4.8’de gösterilmiştir.

Tablo 4.8: PDR Mezunlarının Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programının Kendilerine Kazandırdıkları Bireyi Tanıma Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Soru	Bireyi Tanıma										Toplam		
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort.±S.s	N	%
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			
Soru30	1	0,8	7	5,9	7	5,9	62	52,1	42	35,3	4,15±0,84	119	100
Soru31	3	2,5	13	10,9	14	11,8	47	39,5	42	35,3	3,94±1,07		

Ort.: Ortalama, S.s.: Standart Sapma.

Tablo 4.8’te görüldüğü gibi PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “30- *Lisans eğitiminin, bireyi tanıma amacıyla kullanılan yöntemler hakkında bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%52,1), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%0,8) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $4,15 \pm 0,84$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “31- *Lisans eğitimimin, bireyi tanımaya yönelik test ve test dışı tekniklerin uygulanması ve yorumlanmasına ilişkin bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%39,5), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%2,5) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $3,94 \pm 1,07$ olarak bulunmuştur.

Sekizinci olarak PDR alanından mezun olan bireylerin Grup Çalışmaları İlişkileri alt boyutu sorularına verdikleri cevapların aritmetik ortalama bulguları Tablo 4.9’da gösterilmiştir.

Tablo 4.9: *PDR Mezunlarının Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programının Kendilerine Kazandırdıkları Grup Çalışmaları Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular*

Soru	Grup Çalışmaları										Toplam		
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort.±S. s.	N	%
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			
Soru3 2	2	1,7	10	8,4	22	18,5	53	44,5	32	26,9	3,87±0,97	119	100
Soru3 3	2	1,7	14	11,8	17	14,3	57	47,9	29	24,4	3,82±0,99		
Soru3 4	5	4,2	19	16,0	21	17,6	50	42,0	24	20,2	3,58±1,11		
Soru3 5	8	6,7	22	18,5	20	16,8	44	37,0	25	21,0	3,47±1,21		
Soru3 6	9	7,6	24	20,2	19	16,0	41	34,5	26	21,8	3,43±1,25		
Soru3 7	5	4,2	18	15,1	25	21,0	46	38,7	25	21,0	3,57±1,11		
Soru3 8	14	11,8	28	23,5	18	15,1	35	29,4	24	20,2	3,23±1,33		

Ort.: Ortalama, S.s.: Standart Sapma.

Tablo 4.9’da görüldüğü gibi PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “32- *Lisans eğitimimin bana grupta psikolojik danışma yöntemleri ve psikoeğitim hakkında bilgi kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%44,5), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%1,7) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $3,87 \pm 0,97$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “33- *Lisans eğitiminin, grupta psikolojik danışmada grubun gelişimi ve dinamikleri konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%47,9), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%1,7) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $3,82 \pm 0,99$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “34- *Lisans eğitiminin bir grup sürecini yürütme ile ilgili gerekli becerileri kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%42,0), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%4,2) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $3,58 \pm 1,11$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “35- *Lisans eğitiminin bana psikoeğitim programı geliştirme konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%37,0), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%6,7) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $3,47 \pm 1,21$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “36- *Lisans eğitiminin bana psikoeğitim programını süpervizyon eşliğinde uygulama konusunda deneyim sağladığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%34,5), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%7,6) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $3,43 \pm 1,25$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “37- *Lisans eğitiminin bana grupta psikolojik danışma oturumları hazırlama konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%38,7), en düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%4,2) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $3,57 \pm 1,11$ olarak bulunmuştur.

PDR alanından mezun olan bireylere yöneltilen “38- *Lisans eğitiminin bana grupta psikolojik danışmayı süpervizyon eşliğinde uygulama deneyimi sağladığını düşünüyorum.*” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; en yüksek oranda Katılıyorum (%29,4), en

düşük oranda Kesinlikle Katılmıyorum (%11,8) cevabının verildiği görülmüştür. Ayrıca maddeye verilen cevapların puan ortalaması $3,23 \pm 1,33$ olarak bulunmuştur.

4.2. PDR Alanından Mezun Olan Bireylerin Uygulanan Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programlarına Yönelik Görüşlerinin Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması

Araştırmada yanıt aranan ikinci soru PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık eğitim programlarına yönelik görüşlerinin cinsiyetlerine, mezun oldukları üniversitelerin bulundukları coğrafi bölgelere, yaşlarına, meslekteki kıdemlerine ve lisansüstü eğitim alıp almama durumlarına göre değişiklik gösterip göstermediğidir. Bu kapsamda ilk olarak PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık eğitim programlarına yönelik görüşlerinin cinsiyetlerine göre değişiklik gösterip göstermediği t testi ile karşılaştırılmıştır. PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık eğitim programlarına yönelik görüşlerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği Tablo 4.2.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.1: *PDR Mezunlarının Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitim Programlarına Yönelik Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması*

Anket ve Alt Boyutları	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S.s.	t	p
Mesleki Yeterlilik Kazandırılmasına Yönelik Anket	Kadın	87	3,91	0,67	0,493	0,623
	Erkek	32	3,85	0,53		
Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik	Kadın	87	4,38	0,66	0,160	0,873
	Erkek	32	4,35	0,59		
Profesyonel Kimlik	Kadın	87	4,05	0,78	-0,313	0,755
	Erkek	32	4,10	0,66		
İnsan Gelişimi	Kadın	87	4,20	0,72	0,560	0,576
	Erkek	32	4,11	0,80		
Mesleki Gelişim	Kadın	87	3,57	0,93	-0,404	0,687
	Erkek	32	3,64	0,78		
Yardım İlişkileri	Kadın	87	3,82	0,78	0,952	0,343
	Erkek	32	3,67	0,71		
Araştırma Becerileri	Kadın	87	4,14	0,75	0,347	0,729
	Erkek	32	4,09	0,65		
Bireyi Tanıma	Kadın	87	4,10	0,94	1,134	0,259
	Erkek	32	3,89	0,80		
Grup Çalışmaları	Kadın	87	3,61	0,96	0,912	0,364
	Erkek	32	3,44	0,83		

****p<.01, *p<0,05, t: Independent Samples T Testi**

Tablo 4.2.1’de görüldüğü gibi PDR alanından mezun PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık eğitim programlarına yönelik görüşlerinin cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Bağımsız Gruplar İçin T-Testi (Independent Samples T Testi)* sonucunda; Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Görüşleri [t (117) = 0,493; p>.05], Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik [t (117) = 0,160; p>.05], Profesyonel Kimlik [t (117) = -0,313; p>.05], İnsan Gelişimi [t (117) = 0,560; p>.05], Mesleki Gelişim [t (117) = -0,404; p>.05], Yardım İlişkileri [t (117) = 0,952; p>.05], Araştırma Becerileri [t (117) = 0,347; p>.05], Bireyi Tanıma [t (117) = 1,134; p>.05] ve Grup Çalışmaları [t (117) = 0,912; p>.05] alt boyut puan ortalamalarının PDR alanından mezun bireylerin cinsiyetlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Buna göre PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik

danışmanlık eğitim programlarına yönelik görüşlerinin cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Bu kapsamda ikinci olarak PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık eğitim programlarına yönelik görüşlerinin mezun oldukları coğrafi bölgelere göre değişiklik gösterip göstermediği tek yönlü anova testi ile karşılaştırılmıştır. PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık eğitim programlarına yönelik görüşlerinin mezun oldukları üniversitelerin bulunduğu coğrafi bölgelere göre değişiklik gösterip göstermediği Tablo 4.2.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.2: *PDR Mezunlarının Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitim Programlarına Yönelik Görüşlerinin Mezun Oldukları Üniversitelerin Bulunduğu Coğrafi Bölgelere Göre Karşılaştırılması*

Anket ve Alt Boyutları	Coğrafi Bölge	N	$\bar{x}$	S.s.	F	p	Fark
Mesleki Yeterlilik Kazandırılmasına Yönelik Anket	İç Anadolu Bölgesi	32	4,06	0,56	1,919	0,113	-
	Marmara Bölgesi	18	3,92	0,65			
	Ege Bölgesi	20	3,98	0,61			
	Karadeniz Bölgesi	19	3,56	0,89			
	Doğu Anadolu Bölgesi	11	4,02	0,40			
Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik	İç Anadolu Bölgesi	32	4,45	0,81	0,433	0,785	-
	Marmara Bölgesi	18	4,28	0,55			
	Ege Bölgesi	20	4,47	0,48			
	Karadeniz Bölgesi	19	4,31	0,61			
	Doğu Anadolu Bölgesi	11	4,24	0,78			
Profesyonel Kimlik	İç Anadolu Bölgesi ^A	32	4,36	0,57	3,594	0,009**	A>D
	Marmara Bölgesi ^B	18	4,03	0,79			
	Ege Bölgesi ^C	20	4,18	0,59			
	Karadeniz Bölgesi ^D	19	3,58	1,07			
	Doğu Anadolu Bölgesi ^E	11	4,23	0,49			
İnsan Gelişimi	İç Anadolu Bölgesi ^A	32	4,41	0,65	3,390	0,012*	A>D
	Marmara Bölgesi ^B	18	4,31	0,62			
	Ege Bölgesi ^C	20	4,28	0,66			
	Karadeniz Bölgesi ^D	19	3,66	1,08			
	Doğu Anadolu Bölgesi ^E	11	4,14	0,45			
Mesleki Gelişim	İç Anadolu Bölgesi	32	3,52	0,76	1,039	0,391	-
	Marmara Bölgesi	18	3,47	1,04			
	Ege Bölgesi	20	3,71	0,95			

Yardım İlişkileri	Karadeniz Bölgesi	19	3,49	1,08			
	Doğu Anadolu Bölgesi	11	4,07	0,54			
	İç Anadolu Bölgesi	32	3,96	0,72	1,278	0,284	-
	Marmara Bölgesi	18	3,69	0,79			
	Ege Bölgesi	20	3,91	0,77			
	Karadeniz Bölgesi	19	3,51	0,93			
Araştırma Becerileri	Doğu Anadolu Bölgesi	11	3,90	0,43			
	İç Anadolu Bölgesi ^A	32	4,38	0,78	3,175	0,017*	A>D
	Marmara Bölgesi ^B	18	4,29	0,56			
	Ege Bölgesi ^C	20	4,10	0,48			
	Karadeniz Bölgesi ^D	19	3,67	1,01			
	Doğu Anadolu Bölgesi ^E	11	4,05	0,50			
Bireyi Tanıma	İç Anadolu Bölgesi	32	4,16	0,87	1,543	0,196	-
	Marmara Bölgesi	18	4,36	0,70			
	Ege Bölgesi	20	4,00	0,87			
	Karadeniz Bölgesi	19	3,71	1,19			
	Doğu Anadolu Bölgesi	11	4,32	0,60			
	İç Anadolu Bölgesi	32	3,66	0,89	0,771	0,547	-
Grup Çalışmaları	Marmara Bölgesi	18	3,68	0,96			
	Ege Bölgesi	20	3,59	1,12			
	Karadeniz Bölgesi	19	3,23	1,01			
	Doğu Anadolu Bölgesi	11	3,66	0,66			

****p<.01, *p<0.05, $\bar{x}$: Ortalama, S.s.: Standart Sapma, ^{A, B, C, D, E}: Gruplar arasındaki farkın gösterimi, F= One Way ANOVA, Fark: Tukey-Games Howell**

Tablo 4.2.2'ye göre PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık eğitim programlarına yönelik görüşlerinin mezun oldukları üniversitelerin bulunduğu coğrafi bölge değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Tek Faktörlü Varyans Analizi (One Way ANOVA)* sonucunda; Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Görüşleri [F (117) = 1,919; p>.05], Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik [F (117) = 0,433; p>.05], Mesleki Gelişim [F (117) = 1,039; p>.05], Yardım İlişkileri [F (117) = 1,278; p>.05], Bireyi Tanıma [F (117) = 1,543; p>.05] ve Grup Çalışmaları [F (117) = 0,771; p>.05] alt boyut puan ortalamalarının PDR alanından mezun bireylerin mezun oldukları üniversitelerin

bulunduğu coğrafi bölgelere göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı; Profesyonel Kimlik [F (117) = 3,594; p<.05], İnsan Gelişimi [F (117) = 3,390; p<.05] ve Araştırma Becerileri [F (117) = 3,175; p<.05] alt boyut puan ortalamalarının PDR alanından mezun bireylerin mezun oldukları üniversitelerin bulunduğu coğrafi bölgelere göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. İç Anadolu Bölgesi'ndeki üniversitelerin PDR alanlarından mezun olan bireylerin Profesyonel Kimlik alt boyut ortalama puanlarının ($\bar{x}$ =4,36), Karadeniz Bölgesi'ndeki üniversitelerin PDR alanlarından mezun olan bireylerin Profesyonel Kimlik alt boyut ortalama puanlarına ($\bar{x}$ =3,58) göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Öte yandan İç Anadolu Bölgesi'ndeki üniversitelerin PDR alanlarından mezun olan bireylerin İnsan Gelişimi alt boyut ortalama puanlarının ($\bar{x}$ =4,41), Karadeniz Bölgesi'ndeki üniversitelerin PDR alanlarından mezun olan bireylerin İnsan Gelişimi alt boyut ortalama puanlarına ($\bar{x}$ =3,66) göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. İç Anadolu Bölgesi'ndeki üniversitelerin PDR alanlarından mezun olan bireylerin Araştırma Becerileri alt boyut ortalama puanlarının ($\bar{x}$ =4,38), Karadeniz Bölgesi'ndeki üniversitelerin PDR alanlarından mezun olan bireylerin Araştırma Becerileri alt boyut ortalama puanlarına ($\bar{x}$ =3,67) göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre mezun oldukları üniversitelerin bulunduğu coğrafi bölge değişkeninin, PDR alanından mezun bireylerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket alt boyutlarından Profesyonel Kimlik, İnsan Gelişimi ve Araştırma Becerileri alt boyut algılarını etkileyen, diğer anket ve alt boyut algılarını ise etkilemeyen bir değişken olduğu anlaşılmıştır.

Bu kapsamda üçüncü olarak PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık eğitim programlarına yönelik görüşlerinin yaşlarına göre değişiklik gösterip göstermediği tek yönlü anova testi ile karşılaştırılmıştır. PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık eğitim programlarına yönelik görüşlerinin yaş dağılımlarına göre değişiklik gösterip göstermediği Tablo 4.2.3'de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.3 *PDR Mezunlarının Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitim Programlarına Yönelik Görüşlerinin Yaşlarına Göre Karşılaştırılması*

Anket ve Alt Boyutları	Yaş	N	$\bar{x}$	S.s.	F	p	Fark
Mesleki Yeterlilik Kazandırılmasına Yönelik Anket	20-25 yaş	32	4,06	0,73	1,507	0,226	-
	26-30 yaş	64	3,83	0,60			
	31 yaş ve üzeri	23	3,84	0,56			
Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik	20-25 yaş	32	4,45	0,59	0,489	0,614	-
	26-30 yaş	64	4,36	0,59			
	31 yaş ve üzeri	23	4,28	0,81			
Profesyonel Kimlik	20-25 yaş	32	4,26	0,81	2,226	0,113	-
	26-30 yaş	64	3,94	0,74			
	31 yaş ve üzeri	23	4,16	0,60			
İnsan Gelişimi	20-25 yaş	32	4,25	0,86	0,977	0,380	-
	26-30 yaş	64	4,09	0,74			
	31 yaş ve üzeri	23	4,30	0,54			
Mesleki Gelişim	20-25 yaş ^A	32	3,95	0,97	4,253	0,016*	A>B
	26-30 yaş ^B	64	3,41	0,86			
	31 yaş ve üzeri ^C	23	3,58	0,71			
Yardım İlişkileri	20-25 yaş	32	3,99	0,84	1,890	0,156	-
	26-30 yaş	64	3,73	0,72			
	31 yaş ve üzeri	23	3,62	0,74			
Araştırma Becerileri	20-25 yaş	32	4,23	0,77	0,526	0,592	-
	26-30 yaş	64	4,07	0,76			

	31 yaş ve üzeri	23	4,11	0,52			
	20-25 yaş	32	4,16	0,98	0,790	0,456	-
Bireyi Tanıma	26-30 yaş	64	4,06	0,90			
	31 yaş ve üzeri	23	3,85	0,85			
	20-25 yaş	32	3,67	1,01	0,533	0,589	-
Grup Çalışmaları	26-30 yaş	64	3,57	0,87			
	31 yaş ve üzeri	23	3,40	0,98			

** $p < .01$, * $p < .05$, $\bar{x}$: Ortalama, S.s.: Standart Sapma, ^{A, B, C}: Gruplar arasındaki farkın gösterimi, F= One Way ANOVA, Fark: Tukey-Games Howell

Tablo 4.2.3'e göre PDR alanından mezun PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık eğitim programlarına yönelik görüşlerinin yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Tek Faktörlü Varyans Analizi (One Way ANOVA)* sonucunda; Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket [F (117) = 1,507; $p > .05$], Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik [F (117) = 0,489; $p > .05$], Profesyonel Kimlik [F (117) = 2,226; $p > .05$], İnsan Gelişimi [F (117) = 0,977; $p > .05$], Yardım İlişkileri [F (117) = 1,890; $p > .05$], Araştırma Becerileri [F (117) = 0,526; $p > .05$], Bireyi Tanıma [F (117) = 0,790; $p > .05$] ve Grup Çalışmaları [F (117) = 0,533; $p > .05$] alt boyut puan ortalamalarının PDR alanından mezun bireylerin yaşlarına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı; Mesleki Gelişim [F (117) = 4,253; $p < .05$] alt boyut puan ortalamalarının PDR alanından mezun bireylerin yaşlarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. 20-25 yaş aralığında olup PDR alanlarından mezun olan bireylerin Mesleki Gelişim alt boyut ortalama puanlarının ($\bar{x}=3,95$), 26-30 yaş aralığında olup PDR alanlarından mezun olan bireylerin Mesleki Gelişim alt boyut ortalama puanlarına ($\bar{x}=3,41$) göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre yaş değişkeninin, PDR alanından mezun bireylerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket alt boyutlarından Mesleki Gelişim alt boyut algılarını etkileyen, diğer anket ve alt boyut algılarını ise etkilemeyen bir değişken olduğu anlaşılmıştır.

Bu kapsamda dördüncü olarak PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık eğitim programlarına yönelik görüşlerinin meslekteki kıdemlerine göre değişiklik gösterip göstermediği tek yönlü anova testi ile karşılaştırılmıştır. PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık eğitim programlarına yönelik görüşlerinin meslekteki kıdemlerine göre değişiklik gösterip göstermediği Tablo 4.2.4’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.4 *PDR Mezunlarının Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitim Programlarına Yönelik Görüşlerinin Meslekteki Kıdemlerine Göre Karşılaştırılması*

Anket ve Alt Boyutları		Mesleki Deneyim	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>S.s.</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>
Mesleki Kazandırılmasına Anket	Yeterlilik Yönelik	0-1 yıl	46	3,91	0,69	0,208	0,890	-
		2-5 yıl	44	3,94	0,66			
		6-10 yıl	17	3,83	0,49			
		11 yıl ve üzeri	12	3,80	0,57			
Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik		0-1 yıl	46	4,33	0,67	2,578	0,057	-
		2-5 yıl	44	4,44	0,52			
		6-10 yıl	17	4,59	0,43			
		11 yıl ve üzeri	12	3,97	0,96			
Profesyonel Kimlik		0-1 yıl	46	4,10	0,81	0,551	0,648	-
		2-5 yıl	44	3,99	0,80			
		6-10 yıl	17	4,24	0,46			
		11 yıl ve üzeri	12	3,98	0,64			
İnsan Gelişimi		0-1 yıl	46	4,01	0,87	1,214	0,308	-
		2-5 yıl	44	4,28	0,67			
		6-10 yıl	17	4,24	0,66			
		11 yıl ve üzeri	12	4,29	0,45			
Mesleki Gelişim		0-1 yıl	46	3,74	0,92	1,293	0,280	-
		2-5 yıl	44	3,53	0,89			
		6-10 yıl	17	3,26	0,87			
		11 yıl ve üzeri	12	3,63	0,77			

Yardım İlişkileri	0-1 yıl	46	3,79	0,78	0,648	0,586	-
	2-5 yıl	44	3,87	0,78			
	6-10 yıl	17	3,62	0,72			
	11 yıl ve üzeri	12	3,61	0,68			
Araştırma Becerileri	0-1 yıl	46	4,09	0,78	0,480	0,697	-
	2-5 yıl	44	4,22	0,73			
	6-10 yıl	17	3,99	0,70			
	11 yıl ve üzeri	12	4,13	0,51			
Bireyi Tanıma	0-1 yıl	46	3,93	0,99	1,702	0,170	-
	2-5 yıl	44	4,28	0,77			
	6-10 yıl	17	3,91	0,97			
	11 yıl ve üzeri	12	3,79	0,92			
Grup Çalışmaları	0-1 yıl	46	3,61	0,91	0,336	0,799	-
	2-5 yıl	44	3,60	0,96			
	6-10 yıl	17	3,36	1,01			
	11 yıl ve üzeri	12	3,54	0,85			

**p<.01, *p<0,05, $\bar{x}$: Ortalama, S.s.: Standart Sapma, ^{A,B,C}: Gruplar arasındaki farkın gösterimi, F= One Way ANOVA, Fark: Tukey-Games Howell

Tablo 4.2.4'e göre PDR alanından mezun PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık eğitim programlarına yönelik görüşlerinin mesleki çalışma deneyimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Tek Faktörlü Varyans Analizi (One Way ANOVA)* sonucunda; Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket [F (117) = 0,208; p>.05], Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik [F (117) = 2,578; p>.05], Profesyonel Kimlik [F (117) = 0,551; p>.05], İnsan Gelişimi [F (117) = 1,214; p>.05], Mesleki Gelişim [F (117) = 1,293; p>.05], Yardım İlişkileri [F (117) = 0,648; p>.05], Araştırma Becerileri [F (117) = 0,480; p>.05], Bireyi Tanıma [F (117) = 1,702; p>.05] ve Grup Çalışmaları [F (117) = 0,336; p>.05] alt boyut puan ortalamalarının PDR alanından mezun bireylerin mesleki çalışma deneyimlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Elde edilen sonuçlara

göre mesleki çalışma deneyimi değişkeninin, PDR alanından mezun bireylerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket ve anketin alt boyut algılarını etkilemeyen bir değişken olduğu anlaşılmıştır.

Bu kapsamda beşinci olarak PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık eğitim programlarına yönelik görüşlerinin lisansüstü eğitim alma durumlarına göre değişiklik gösterip göstermediği tek yönlü anova testi ile karşılaştırılmıştır. PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık eğitim programlarına yönelik görüşlerinin lisansüstü eğitim alma durumlarına göre değişiklik gösterip göstermediği Tablo 4.2.5’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.5 *PDR Mezunlarının Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitim Programlarına Yönelik Görüşlerinin Lisansüstü Eğitim Alma Durumlarına Göre Karşılaştırılması*

Anket ve Alt Boyutları	Eğitim Durumu	N	$\bar{x}$	S.s.	t	p
Mesleki Yeterlilik Kazandırılmasına Yönelik Anket	Var	51	3,86	0,59	-0,581	0,563
	Yok	68	3,93	0,67		
Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik	Var	51	4,40	0,50	0,431	0,667
	Yok	68	4,35	0,72		
Profesyonel Kimlik	Var	51	3,98	0,74	-1,118	0,266
	Yok	68	4,13	0,75		
İnsan Gelişimi	Var	51	4,21	0,66	0,427	0,670
	Yok	68	4,15	0,80		
Mesleki Gelişim	Var	51	3,45	0,89	-1,495	0,138
	Yok	68	3,69	0,88		
Yardım İlişkileri	Var	51	3,72	0,75	-0,765	0,446
	Yok	68	3,82	0,77		
Araştırma Becerileri	Var	51	4,18	0,67	0,685	0,495
	Yok	68	4,08	0,76		
Bireyi Tanıma	Var	51	4,11	0,80	0,639	0,524
	Yok	68	4,00	0,98		
Grup Çalışmaları	Var	51	3,53	0,98	-0,365	0,715
	Yok	68	3,59	0,89		

**p<.01, *p<0,05, t: Independent Samples T Testi

Tablo 4.2.5'e göre PDR alanından mezun PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık eğitim programlarına yönelik görüşlerinin lisansüstü eğitim alma durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan *Bağımsız Gruplar İçin T-Testi (Independent Samples T Testi)* sonucunda; Rehberlik ve Psikolojik Danışma

Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket [$t(117) = -0,581$; $p > .05$], Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik [$t(117) = 0,431$; $p > .05$], Profesyonel Kimlik [$t(117) = -1,118$; $p > .05$], İnsan Gelişimi [$t(117) = 0,427$; $p > .05$], Mesleki Gelişim [$t(117) = -1,495$; $p > .05$], Yardım İlişkileri [$t(117) = -0,765$; $p > .05$], Araştırma Becerileri [$t(117) = 0,685$; $p > .05$], Bireyi Tanıma [$t(117) = 0,639$; $p > .05$] ve Grup Çalışmaları [$t(117) = -0,365$; $p > .05$] alt boyut puan ortalamalarının PDR alanından mezun bireylerin devam ettikleri lisans üstü eğitim durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre devam ettikleri lisans üstü eğitim durumu değişkeninin, PDR alanından mezun bireylerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket ve alt boyut algılarını etkileyen bir değişken olmadığı anlaşılmıştır.

4.3. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Mezunlarının Almış Oldukları PDR Lisans Eğitimi Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmada yanıt aranan üçüncü soru PDR mezunlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretim programlarına yönelik görüşleri ne olduğudur. Bu amaçla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerin içerik analizi ile incelenmesi sonucunda PDR mezunlarının mezun oldukları bölüme yönelik görüşleri ve PDR mezununun sahip olması gereken mesleki yeterlilikler hakkındaki görüşleri olmak üzere iki başlık belirlenmiştir. Buna göre, PDR mezunlarının mezun oldukları bölüme yönelik görüşlerine göre derslerin kapsamı ve seçmeli dersler başlıklı iki ana tema oluşturulmuştur. Bu ana temalar ve ana temaların altında yer alan alt temalar Tablo 4.3’de sunulmuştur.

Tablo 4.3.1: PDR Mezunlarının Almış Oldukları PDR Lisans Eğitimi Konusundaki Görüşleri

Tema	Alt Tema
------	----------

Derslerin kapsamı	Olumlu Görüşler
	Derslerin teorik açıdan öğretici ve yeterli olması Psikolojik danışma kuramlarının ayrıntılı bir şekilde öğretilmesi Teorik bilginin çok daha yoğun bir şekilde verilmesi
	Olumsuz Görüşler
	Derslerin kpss’de olan konular ile örtüşmemesi Uygulamalı derslerin eksikliği Uygulamalı derslerin sadece son sene olması Uygulamalı derslerin yetersizliğinden kaynaklı meslek hayatında yaşanan sorunlar Süpervizyonun yetersiz kalması
Şeçmeli dersler	Lisans eğitimi sonunda mesleğe başlamak için dışardan ek eğitimler alma gereksinimi
	Şeçmeli derslerin az sayıda olması Zorunlu şeçmeli derslerin varlığından dolayı özgür bir şekilde istenilen dersi tam olarak şeçememe

Tablo 4.3.1 incelendiğinde derslerin kapsamı temasında, olumlu ve olumsuz biçimde ifade edilen görüşler bulunmaktadır. Bu görüşler içerisinde teorik bilginin çok daha yoğun verilmesi, uygulamalı derslerin eksikliği, dışarıdan ek eğitimler alma gereksinimi, süpervizyonun yetersiz kalması gibi alt temaların yer aldığı görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre uygulamalı derslerin az teorik derslerin yoğun olması ve uygulamalı derslerin yetersiz olduğu en öncelikli görüşlerden birisidir. Bu duruma yönelik teorik açıdan derslerin oldukça verimli olduğunu ama uygulamalı derslerin eksikliğini fazlasıyla hissettiğini ifade eden K2 “... Bizim okula yönelik konuşacak olursam, teorik eğitime çok fazla maruz kaldık. Aslında bizim için çok iyiydi. Diğer okullardan mezun PDR mezunu arkadaşlarımla karşılaştırma yaptığımda aldığımız eğitimin gerçekten iyi olduğunu fark ettim ama sonrasında başka üniversitelerle de karşılaştığımda bu sefer de uygulamada sıkıntımız olduğunu gördüm. Bireysel danışma dersimiz diğer okullarla karşılaştırıldığında çok iyiydi ama diğer derslerdeki uygulamalarda sanki biraz üstünkörü geçilmiş gibi hissetmişim. Teorik açıdan ve bireysel danışma dersi uygulamaları açısından gerçekten güzel bir eğitim aldığımı düşünüyorum ama diğer derslerde sanki çok teoride kaldı gibi hissediyorum..” şeklinde görüş belirtmiştir. Benzer konulara değinen K3’ün “... Almış olduğumuz eğitimde teori

kısmı yeterliydi. Uygulama kısmında ise öğrenci sayısının fazla olmasından dolayı bazı eksiklikler olduğunu düşünüyorum..” ifadesi ile de bu görüşü desteklenmektedir. Süpervizyonun uygulama dersleri arasında oldukça önemli olduğunu ama aldığı lisans eğitiminde süpervizyon dersinin çok üstünkörü geçildiğini ve psikolojik danışma becerileri kazandırma konusunda pek etkili olmadığını dile getiren K4, *"Bana kalırsa psikolojik danışma becerileri açısından giriş seviyesinde bir şeyler kattı ancak yeterli değildi çünkü bireysel süpervizyon alamadık. Grup süpervizyonu aldık. Grup süpervizyonu da herkesin vaka sunumuna yetecek kadar kapsamlı değildi."* şeklinde görüş belirtmiştir.

Derslerin kapsamının yetersizliğinden kaynaklı olarak mezun olduğunda mesleki anlamda yetersiz hissettiğini ve mezunların kendilerine yaptıkları bireysel yatırımlarla gelişebildiğini belirten K9'un *"... Derslerin kapsamı çok yüzeyseldi. Mezun olduğunda tüm kuramlara ait bilgilere sahip oluyoruz fakat hiçbirinde uzman değiliz. Ancak bireysel olarak bir kurama yatırım yaptıysanız o şekilde danışan bulabiliyorsunuz."* ifadesi, akademik bir eğitim aldığını ve okullarda psikolojik danışmaya yönelik yeterli ders olmadığını belirten K8'in *"Okullarda çalışmaya yönelik çok fazla bir eğitimden geçmedik, daha çok yüzeysel bir eğitimimiz oldu. Daha çok akademisyen ve psikolojik danışman olmaya yönelik bir eğitimden geçtiğimizi fark ettim. Benim de çalışmak istediğim alan bu olduğu için bu açıdan memnunum ama daha çok okullarda çalışmak isteyen arkadaşlarım kendilerini çok da yetkin hissetmemişlerdi."* ifadesi ve mezun olunduktan sonra meslek hayatında yaşanabilecek zorluklara değinilmediğini ve mezunların kendilerini yetersiz hissettiklerini belirten K10'un *"... en çok zorlandığım konu, psikolojik danışmanların mesleğini gerçekleştirirken yaşadığı zorluklarla ilgili konulara hiç değinilmemiş olmasıydı. Örneğin yetersizlik hissi alandan mezun olan pek çok kişide bu kadar yaygınken bunun üzerinden hiç durulmamış olmasına şaşırdım."* ifadeleri ile de bu görüşler desteklenmektedir.

Seçmeli dersler temasında, seçmeli derslerin az sayıda olması, zorunlu seçmeli derslerin varlığından dolayı istenilen dersleri seçememe alt temaları yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre seçmeli derslerin yetersiz olduğu en öncelikli görüşlerden birisidir. Bu duruma yönelik seçmeli derslerin sayısının artırılması gerektiğini belirten K8'in *"... Seçmeli dersimiz çok azdı. Seçmeli derslerimizin çok daha fazla olmasını isterdim.."* ifadesi ile de bu alt tema desteklenmektedir. Bunun yanında, sosyal hizmetlerde çalışan

ve Çocuk Hakları Kanunu'na dair hiçbir bilgisi olmadığını belirten K4, “Ben Çocuk Hakları Kanunu’nu bilmeden mezun oldum. Sosyal hizmetlerde çalıştığım dört senelik süreçte ben bu kanunu baştan öğrenmek durumunda kaldım. Çocuk hakları kanunu öğretilmeli diye düşünüyorum. En azından bu tarz alanlar seçmeli derslerin arasında yer alabilir. PDR mezunlarının çoğu eğitim sektöründe çalışıyor ve Çocuk Hakları Kanunu’nu bilmeden ihmallerin ve istismarların tespit edilmesi çok zor.” şeklinde görüş belirterek seçmeli derslerin arasına çocuk hakları ile ilgili derslerin eklenmesi gerektiğini belirtmiştir.

PDR mezununun sahip olması gereken mesleki yeterlilikler hakkındaki görüşleri başlığında ise iletişim becerisi, etik ve yeniliklere açık olma temaları ve alt temaları belirlenmiştir. PDR mezununun sahip olması gereken mesleki yeterlilikler hakkındaki görüşlerine Tablo 4.3.2’de yer verilmiştir.

Tablo 4.3.2: PDR Mezunlarının Sahip Olması Gereken Mesleki Yeterliliklere Yönelik Görüşler

Tema	Alt Tema
İletişim becerisi	Etkin dinleme becerisi İletişim engellerini tanıma İletişimde zamanlamanın önemini fark etme Empati yapabilme Hitabet ve toplum karşısında konuşabilme
Etik	Gözlem ve inceleme Gizlilik ilkesine bağlı kalma Yetkinlik Dürüstlük Duyarlılık ve hoşgörü Bireysel ve kültürel farklılıklara duyarlılık
Yeniliklere açık olmak	Yeni eğitimler almak Alandaki gelişmeleri ve yenilikleri takip etmek Alanla ilgili konularda araştırmalar yapıp kendini geliştirme Uygulama deneyimi kazanmaya açık olmak, stajlar yapmak

Tablo 4.3.2'ye göre Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunlarının sahip olması gereken mesleki yeterlilikler hakkındaki görüşlerine göre iletişim becerisi, etik, yeniliklere açık olmak başlıklı üç ana tema ve alt temalar belirlenmiştir. Bu doğrultuda tüm katılımcılar iletişim becerileri, etik kurallara uyma ve yeniliklere açık olmanın çok önemli olduğundan bahsetmişlerdir. Bu hususta özellikle iletişim becerilerinin çok önemli olduğunu ifade eden K3 “... Kesinlikle iletişim becerisi, etkin dinleme, etik konulara dikkat etme, gizlilik gibi yeterliliklere sahip olunmalı.” ifadesi ile iletişim becerileri ve etik konuların önemini vurgularken K5 “... Terapötik becerilere kesinlikle sahip olunması gerektiğini düşünüyorum. Bunun dışında topluluk önünde konuşabilmesi, hitap edebilmesi, kendi terapi sürecinden geçmesi önemli.” ifadesi ile aynı biçimde K6’da “...Empati becerisi çok önemli. İletişim becerilerini kesinlikle öğrenmiş olunmalı. Aynı zamanda bizim mesleki hayatımızda da etik eğitimi çok önemli. Etik ve yasal konulardaki duyarlılık çok önemli..” ifadesi ile de bu görüşleri desteklenmektedir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik alanı mezunlarının PDR programının kendilerine kazandırdıkları mesleki yeterlilikler ve eğitim programı hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi ve Türkiye’deki mevcut PDR eğitim programlarını inceleyerek ve karşılaştırarak Türkiye’deki PDR eğitim programlarının mesleki yeterlilik kazandırması açısından yeterliliğinin incelenmesi amaçlayan bu araştırmada, şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Çalışmaya katılan PDR alanından mezun bireylerin mesleki yeterlilik kazandırılmasına yönelik anketten aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{x}=3,90$) olduğu belirlenmiştir.
- PDR mezunlarına uygulanan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket puanları ile Profesyonel Kimlik (r: 0,881), İnsan Gelişimi (r: 0,720), Mesleki Gelişim (r: 0,785), Yardım İlişkileri (r: 0,883), Araştırma Becerileri (r: 0,786) ve Grup Çalışmaları (r : 0,790) alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde; Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik (r: 0,495) ve Bireyi Tanıma (r: 0,635) alt boyut puanları ile arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p<.05$).
- Elde edilen bu sonuçlara göre; PDR alanından mezun olan bireylere uygulanan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anketi puanları arttıkça, Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik, Profesyonel Kimlik, İnsan Gelişimi, Mesleki Gelişim, Yardım İlişkileri, Araştırma Becerileri, Bireyi Tanıma ve Grup Çalışmaları alt boyut puanları da artış gösterecektir.
- PDR alanından mezun olan bireylere uygulanan Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik alt boyut puanları ile Profesyonel Kimlik (r: 0,486), İnsan Gelişimi (r: 0,350), Yardım İlişkileri (r: 0,377) ve Araştırma Becerileri (r: 0,336) alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde; Mesleki Gelişim (r: 0,267), Bireyi Tanıma (r: 0,242) ve Grup Çalışmaları (r : 0,290) alt boyut puanları ile arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p<.05$). Elde edilen bu sonuçlara göre; PDR alanından mezun olan bireylere uygulanan Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik puanları arttıkça, Profesyonel Kimlik, İnsan Gelişimi,

Mesleki Gelişim, Yardım İlişkileri, Araştırma Becerileri, Bireyi Tanıma ve Grup Çalışmaları alt boyut puanları da artış gösterecektir.

- PDR alanından mezun olan bireylere uygulanan Profesyonel Kimlik alt boyut puanları ile Yardım İlişkileri ($r: 0,709$) alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde; İnsan Gelişimi ($r: 0,616$), Mesleki Gelişim ($r: 0,656$), Araştırma Becerileri ($r: 0,662$), Bireyi Tanıma ($r: 0,504$) ve Grup Çalışmaları ($r: 0,592$) alt boyut puanları arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p<.05$). Elde edilen bu sonuçlara göre; PDR alanından mezun olan bireylere uygulanan Profesyonel Kimlik puanları arttıkça, İnsan Gelişimi, Mesleki Gelişim, Yardım İlişkileri, Araştırma Becerileri, Bireyi Tanıma ve Grup Çalışmaları alt boyut puanları da artış gösterecektir.
- PDR alanından mezun olan bireylere uygulanan İnsan Gelişimi alt boyut puanları ile Araştırma Becerileri ($r: 0,700$) alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde; Mesleki Gelişim ($r: 0,533$), Yardım İlişkileri ($r: 0,614$), Bireyi Tanıma ($r: 0,520$) ve Grup Çalışmaları ($r: 0,436$) alt boyut puanları arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p<.05$). Elde edilen bu sonuçlara göre; PDR alanından mezun olan bireylere uygulanan İnsan Gelişimi puanları arttıkça, Mesleki Gelişim, Yardım İlişkileri, Araştırma Becerileri, Bireyi Tanıma ve Grup Çalışmaları alt boyut puanları da artış gösterecektir.
- PDR alanından mezun olan bireylere uygulanan Mesleki Gelişim alt boyut puanları ile Yardım İlişkileri ($r: 0,683$), Araştırma Becerileri ($r: 0,562$), Bireyi Tanıma ($r: 0,525$) ve Grup Çalışmaları ($r: 0,515$) alt boyut puanları arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p<.05$). Elde edilen bu sonuçlara göre; PDR alanından mezun olan bireylere uygulanan Mesleki Gelişim puanları arttıkça, Yardım İlişkileri, Araştırma Becerileri, Bireyi Tanıma ve Grup Çalışmaları alt boyut puanları da artış gösterecektir.
- PDR alanından mezun olan bireylere uygulanan Yardım İlişkileri alt boyut puanları ile Araştırma Becerileri ($r: 0,634$), Bireyi Tanıma ($r: 0,512$) ve Grup Çalışmaları ($r: 0,629$) alt boyut puanları arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p<.05$). Elde edilen bu sonuçlara göre; PDR alanından mezun olan bireylere uygulanan Yardım İlişkileri puanları arttıkça,

Araştırma Becerileri, Bireyi Tanıma ve Grup Çalışmaları alt boyut puanları da artış gösterecektir.

- PDR alanından mezun olan bireylere uygulanan Araştırma Becerileri alt boyut puanları ile Bireyi Tanıma ($r: 0,654$) ve Grup Çalışmaları ($r : 0,504$) alt boyut puanları arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p<.05$). Elde edilen bu sonuçlara göre; PDR alanından mezun olan bireylere uygulanan Araştırma Becerileri puanları arttıkça, Bireyi Tanıma ve Grup Çalışmaları alt boyut puanları da artış gösterecektir.
- PDR alanından mezun olan bireylere uygulanan Bireyi Tanıma alt boyut puanları ile Grup Çalışmaları ($r : 0,351$) alt boyut puanları arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p<.05$). Elde edilen bu sonuçlara göre; PDR alanından mezun olan bireylere uygulanan Bireyi Tanıma puanları arttıkça, Grup Çalışmaları alt boyut puanları da artış gösterecektir.
- PDR mezunlarının Mesleki Yeterlilik Kazandırılmasına Yönelik Anket düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan Bağımsız Gruplar İçin T-Testi (Independent Samples T Testi) sonucunda; Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırılmasına Yönelik Anket, Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik, Profesyonel Kimlik, İnsan Gelişimi, Mesleki Gelişim, Yardım İlişkileri, Araştırma Becerileri, Bireyi Tanıma ve Grup Çalışmaları alt boyut puan ortalamalarının PDR alanından mezun bireylerin cinsiyetlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre cinsiyet değişkeninin, PDR alanından mezun bireylerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırılmasına Yönelik Anket ve alt boyut algılarını etkileyen bir değişken olmadığı anlaşılmıştır.
- PDR mezunlarının Mesleki Yeterlilik Kazandırılmasına Yönelik Anket düzeylerinin mezun oldukları üniversitelerin bulunduğu coğrafi bölge değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan Tek Faktörlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) sonucunda; Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırılmasına Yönelik Anket, Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik, Mesleki Gelişim, Yardım İlişkileri, Bireyi Tanıma ve Grup Çalışmaları alt boyut puan ortalamalarının PDR alanından mezun bireylerin mezun oldukları üniversitelerin bulunduğu coğrafi bölgelere göre

anlamli şekilde farklılaşmadığı; Profesyonel Kimlik, İnsan Gelişimi ve Araştırma Becerileri alt boyut puan ortalamalarının PDR alanından mezun bireylerin mezun oldukları üniversitelerin bulunduğu coğrafi bölgelere göre anlamli şekilde farklılaştığı görülmüştür.

- İç Anadolu Bölgesi'ndeki üniversitelerin PDR alanlarından mezun olan bireylerin Profesyonel Kimlik alt boyut ortalama puanlarının ($\bar{x}=4,36$), Karadeniz Bölgesi'ndeki üniversitelerin PDR alanlarından mezun olan bireylerin Profesyonel Kimlik alt boyut ortalama puanlarına ($\bar{x}=3,58$) göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.
- Öte yandan İç Anadolu Bölgesi'ndeki üniversitelerin PDR alanlarından mezun olan bireylerin İnsan Gelişimi alt boyut ortalama puanlarının ($\bar{x}=4,41$), Karadeniz Bölgesi'ndeki üniversitelerin PDR alanlarından mezun olan bireylerin İnsan Gelişimi alt boyut ortalama puanlarına ($\bar{x}=3,66$) göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.
- İç Anadolu Bölgesi'ndeki üniversitelerin PDR alanlarından mezun olan bireylerin Araştırma Becerileri alt boyut ortalama puanlarının ($\bar{x}=4,38$), Karadeniz Bölgesi'ndeki üniversitelerin PDR alanlarından mezun olan bireylerin Araştırma Becerileri alt boyut ortalama puanlarına ($\bar{x}=3,67$) göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.
- Katılımcıların mezun oldukları üniversitelerin bulunduğu coğrafi bölge değişkeninin, PDR alanından mezun bireylerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket alt boyutlarından Profesyonel Kimlik, İnsan Gelişimi ve Araştırma Becerileri alt boyut algılarını etkileyen, diğer anket ve alt boyut algılarını ise etkilemeyen bir değişken olduğu anlaşılmıştır.
- Buna göre farklı coğrafi bölgelerde bulunan üniversitelerden mezun olan psikolojik danışmanların bazı mesleki yeterlilikleri farklı oranlarda edindiği söylenebilir.
- PDR mezunlarının Mesleki Yeterlilik Kazandırılmasına Yönelik Anket düzeylerinin yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan Tek Faktörlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) sonucunda; Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket, Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik, Profesyonel Kimlik, İnsan Gelişimi, Yardım

İlişkileri, Araştırma Becerileri, Bireyi Tanıma ve Grup Çalışmaları alt boyut puan ortalamalarının PDR alanından mezun bireylerin yaşlarına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı; Mesleki Gelişim alt boyut puan ortalamalarının PDR alanından mezun bireylerin yaşlarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür.

- 20-25 yaş aralığında olup PDR alanlarından mezun olan bireylerin Mesleki Gelişim alt boyut ortalama puanlarının ($\bar{x}=3,95$), 26-30 yaş aralığında olup PDR alanlarından mezun olan bireylerin Mesleki Gelişim alt boyut ortalama puanlarına ($\bar{x}=3,41$) göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre yaş değişkeninin, PDR alanından mezun bireylerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket alt boyutlarından Mesleki Gelişim alt boyut algılarını etkileyen, diğer anket ve alt boyut algılarını ise etkilemeyen bir değişken olduğu anlaşılmıştır.
- PDR alanından mezun bireylerin Mesleki Yeterlilik Kazandırılmasına Yönelik Anket düzeylerinin mesleki çalışma deneyimi değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan Tek Faktörlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) sonucunda; Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket, Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik, Profesyonel Kimlik, İnsan Gelişimi, Mesleki Gelişim, Yardım İlişkileri, Araştırma Becerileri, Bireyi Tanıma ve Grup Çalışmaları alt boyut puan ortalamalarının PDR alanından mezun bireylerin mesleki çalışma deneyimlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre mesleki çalışma deneyimi değişkeninin, PDR alanından mezun bireylerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket ve anketin alt boyut algılarını etkilemeyen bir değişken olduğu anlaşılmıştır.
- PDR mezunlarının Mesleki Yeterlilik Kazandırılmasına Yönelik Anket düzeylerinin devam ettikleri lisans üstü eğitim durumu değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan Bağımsız Gruplar İçin T-Testi (Independent Samples T Testi) sonucunda; Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket, Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik, Profesyonel Kimlik, İnsan Gelişimi, Mesleki Gelişim, Yardım İlişkileri, Araştırma Becerileri, Bireyi Tanıma ve Grup Çalışmaları alt boyut puan ortalamalarının PDR alanından mezun bireylerin devam ettikleri lisans üstü

eğitim durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre devam ettikleri lisans üstü eğitim durumu değişkeninin, PDR alanından mezun bireylerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket ve alt boyut algılarını etkileyen bir değişken olmadığı anlaşılmıştır.

- PDR mezunlarının, PDR lisans programları hakkında genel olarak olumlu görüşe sahip olduğu ancak değiştirmek istedikleri noktalar olduğu belirlenmiştir.
- Derslerin kapsamı teması teorik bilginin çok yoğun olması, uygulamalı derslerin çok yetersiz kalması ve seçmeli derslerin yeterli olmaması alt temalarını içermektedir. Bu sonuçlar, farklı üniversitelerden mezun rehberlik ve psikolojik danışmanlık mezunlarının lisans eğitimlerinde benzer süreçlerden geçtiğini ve benzer konularda rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans programını eksik bulduklarını göstermektedir.
- Araştırmanın nitel boyutunda elde edilen bulgulara göre, katılımcıların rehberlik ve psikolojik danışmanlık programında değiştirmek istedikleri kısımlara yönelik görüşlerine ilişkin uygulama derslerinin ve seçmeli derslerin artırılması temalarına ulaşılmıştır.
- Katılımcıların genel görüşleri, aldıkları PDR lisans eğitiminde süpervizyonun yeterli olmadığı, seçmeli derslerin sayısının çok az olduğu, uygulama yetersiz kaldığı için mezun olmadan önce kendilerini yeteri kadar uygulama alanında geliştiremedikleri yönündedir. Bu doğrultuda, PDR lisans programlarında uygulamalı derslerin çok az olması ve uygulamadan çok teorik bilgiye ağırlık verilmesi sebebiyle PDR mezunlarının aldıkları lisans eğitimi ile kendilerini yeteri kadar geliştiremedikleri ve mezun olduklarında mesleki anlamda yetkin hissetmedikleri söylenebilir.
- Katılımcılar uygulama derslerinin sadece son sene olmasını yetersiz bulmakta ve uygulama derslerinin ilk sınıftan itibaren programda yer almasının daha verimli olacağını düşünmektedir.
- Süpervizyon dersi mesleğe hazırlama ve yetkinlik kazandırma açısından çok önemli bir ders olduğundan, katılımcılar bu derse gerektiği kadar önem verilmediğini ve yüzeysel geçildiğini ancak süpervizyona daha çok önem verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Bu çalışmadaki bulgulara göre, bazı katılımcılar PDR programında yer alan bazı derslerin çok yüzeysel olduğundan bahsetmişlerdir. Bazı katılımcılar okullarda psikolojik danışma ile ilgili pek ders almadığını, bazıları meslek hayatına hazırlayan ve meslek hayatındaki olası sorunları ve zorlukları ele alan derslerin olmadığını, bazıları da lisans eğitimindeki dersler yetersiz olduğu için mezun olduktan sonra dışarıdan pek çok ücretli eğitim alarak kendilerini geliştirmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir.

5.1. TARTIŞMA

Bu araştırma, PDR (Psikolojik Danışma ve Rehberlik) alanı mezunlarının, aldıkları eğitimin mesleki yeterlilik kazandırma düzeyine ilişkin algılarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Elde edilen bulgular, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının mezunlara yüksek düzeyde mesleki yeterlik kazandırdığını göstermektedir. Katılımcıların mesleki yeterlilik puan ortalamasının yüksek ($\bar{x}=3,90$) bulunması, programın genel anlamda hedeflenen çıktılara ulaşabildiğini göstermektedir. Bu bulgu, mesleki yeterliliklerin öğretim programları aracılığıyla geliştirilebileceğini vurgulayan işlevsel program geliştirme modelleriyle tutarlıdır (Ornstein & Hunkins, 2018).

Araştırmada, mesleki yeterlik düzeyi ile programın alt boyutları arasında pozitif ve yüksek düzeyde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Özellikle *Profesyonel Kimlik*, *Yardım İlişkileri* ve *Grup Çalışmaları* gibi temel mesleki yetkinliklerle olan ilişkiler oldukça güçlüdür. Bu durum, uygulanan programın yalnızca bilgi düzeyinde değil, mesleki benlik gelişimi ve profesyonel rol farkındalığı gibi derinlemesine yeterlik alanlarında da etkili olduğunu göstermektedir. Nitekim, CACREP (Council for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs) gibi uluslararası yeterlilik standartlarında, profesyonel kimlik gelişimi ve yardım ilişkileri, etkili bir psikolojik danışmanlık eğitiminin temel bileşenleri olarak tanımlanmaktadır (CACREP, 2016).

Bununla birlikte, *Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik* ile olan ilişkinin orta düzeyde çıkması, bu alt boyutun eğitim programında görece daha az geliştiğini düşündürmektedir. Günümüzün çokkültürlü toplumsal yapısı dikkate alındığında, kültürel yeterliklerin artırılması yönünde programda daha sistematik ve deneyimsel içeriklerin yer alması gerektiği söylenebilir. Bu bağlamda, Banks'ın çokkültürlü eğitim modeli ya da Sue ve Sue'nun kültürel yetkinlik çerçevesi, PDR programlarının gözden geçirilmesinde yol gösterici olabilir (Sue, D. W., & Sue, D., 2012).

Araştırmada, *Sosyal ve Kültürel Çeşitlilik* puanları ile diğer alt boyutlar arasında anlamlı ama daha düşük düzeyde ilişkiler tespit edilmiştir. Bu sonuç, kültürel çeşitliliğe duyarlılığın, bireyin genel mesleki gelişimine katkı sağladığını ancak bu katkının bazı alt alanlarda sınırlı düzeyde kaldığını göstermektedir. Özellikle *Mesleki Gelişim*, *Bireyi Tanıma* ve *Grup Çalışmaları* gibi alanlarla olan düşük düzeyli korelasyonlar, kültürel

yeterliğin diğer mesleki becerilerle entegrasyonunda güçlükler yaşanabileceğini düşündürmektedir. Bu durum, program değerlendirme süreçlerinde kültürel içeriklerin ne ölçüde davranışsal çıktılara dönüştüğünün sistematik olarak incelenmesini gerekli kılmaktadır (Tyler, 1949; Posner, 2004).

Sonuç olarak, bu araştırma bulguları, PDR programlarının büyük ölçüde etkili olduğunu; özellikle profesyonel kimlik, yardım ilişkileri ve mesleki beceriler açısından yeterli çıktılar sunduğunu göstermektedir. Ancak sosyal ve kültürel çeşitliliğe dair kazanımların sınırlı kalması, programın içerik ve uygulama boyutlarının yeniden yapılandırılması gerekliliğine işaret etmektedir. Bu doğrultuda, program geliştirme sürecinde ihtiyaç analizi, amaç-yeterlik uyumu ve sürekli değerlendirme ilkelerinin ön plana çıkarılması, mezunların çok yönlü mesleki donanımına sahip olmalarını sağlayacaktır.

Cinsiyet, yaş, lisansüstü eğitim durumu ve mesleki deneyim gibi bireysel değişkenlerin çoğunun mesleki yeterlik algılarını anlamlı düzeyde etkilememesi, programın bireyler arası eşitlikçi bir öğrenme deneyimi sunduğunu düşündürmektedir. Ancak “yaş” değişkenine göre sadece “Mesleki Gelişim” alt boyutunda görülen anlamlı farklılık, genç mezunların güncel eğitim içeriklerinden daha fazla fayda sağlamış olabileceğini göstermektedir. Bu durum, programın güncellenme döngüsüne duyarlılığının önemini vurgular (Posner, 2004).

Coğrafi bölgelere göre elde edilen farklılıklar ise dikkat çekicidir. İç Anadolu Bölgesi mezunlarının “Profesyonel Kimlik”, “İnsan Gelişimi” ve “Araştırma Becerileri” ortalamalarının Karadeniz Bölgesi’ne göre daha yüksek olması, üniversiteler arası program uygulamalarındaki farklılıkları gündeme getirmektedir. Bu durum, program geliştirme sürecinde ulusal düzeyde standartların sağlanamaması ile açıklanabilir. Bu bağlamda modüler program tasarımı ya da çekirdek program modeli gibi yaklaşımlar ile mezun yeterliklerinde bölgesel dengesizliklerin giderilmesi sağlanabilir.

PDR programındaki bu eksiklerin rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanı öğrencilerinin hem lisans eğitimi süresince motivasyonlarını hem de mezun olduktan sonraki süreçte mesleki doyumlarını etkileyebileceği söylenebilir. Benzer konuları ele alan başka bir araştırmada, PDR alanının gelişmesi için, okullardaki uygulamalarda, psikolojik danışman merkezli bir yaklaşımdan vazgeçilmemesi gerektiğine ve PDR eğitiminin, akademik eğitiminin tek ve belirli bir programla verilmesi yerine farklı

dallardan oluşan yüksek lisans ve doktora programlarıyla yapılandırılabilceği vurgulanmıştır (Ültanır, 2005). Araştırmanın sonuçlarından hareketle, PDR programlarının niteliğinde sorun olmamakla birlikte kuram ve uygulama dengesinin tam olarak gözetilmemesi programlarda düzenlemeler yapılması gerektiğini göstermektedir. PDR Lisans programlarını inceleyen benzer bir başka araştırmada, PDR mezunlarının lisans programındaki uygulama derslerinden ve staj süreçlerinden okullarda çalışmaya yönelik belli düzeyde kazanım sağladığı; ancak diğer çalışma alanları için uygulama derslerinin ve staj deneyimlerinin yeterli olmadığı görüşlerine ulaşılmıştır. Alan mezunlarının görüşlerine göre PDR lisans programının etkili ve yeterli olması için, programın farklı çalışma alanlarını kapsayan daha fazla uygulamaya, yöntemlere ve okul dışındaki alanlarda stajlara sahip bütüncül bir program olması gerektiği belirlenmiştir (Kuşoğlu, 2024). Bu açıdan, PDR eğitim programlarında uygulamalı derslerin sadece son sene ile sınırlı kalmayıp, ilk sınıftan başlayarak daha yoğun bir şekilde verilmesi ve teorik ve uygulamalı derslerin yoğunluğunun dengeli olması önerilebilir. Böylece, öğrenilen bilgilerin uygulamaya geçmesi ve sadece teoride kalmaması ve PDR mezunlarının mesleğin ilk yıllarında mesleki anlamda kendilerini daha yeterli hissetmeleri sağlanabilir.

Nitel bulgular, nicel sonuçları derinleştirmiş ve açıklayıcı bir bağlam sunmuştur. Katılımcıların uygulamalı derslerin azlığından, süpervizyonun yüzeysel geçilmesinden ve teorik bilginin ağırlığından yakındıkları görülmektedir. Bu durum, programın davranışsal yeterliklerin gelişimine yönelik boyutlarında yetersiz kaldığını göstermektedir. PDR gibi uygulamaya dayalı bir meslekte, sadece teorik bilgi ile yetkinlik kazanılamayacağı; süpervizyonlu uygulamalar, vaka analizleri, rol canlandırmalar gibi aktif öğrenme yöntemlerinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Bogo, 2015). Bununla birlikte, PDR mezunları süpervizyon derslerinin yeterli olmadığını dile getirmişlerdir. PDR son sınıf öğrencilerinin kurum deneyimi süpervizyonuna ilişkin görüşlerinin incelediği ulusal bir araştırmada, süpervizyonun çok geniş öğrenci gruplarıyla, çoğunlukla gerekli yeterliğe sahip olmayan süpervizörler tarafından yeterince etkin olmayan bir biçimde verildiği görülmüştür (Özyürek, 2009). Ülkemizde süpervizyona odaklanan araştırmalar incelendiğinde, Türkiye’de psikolojik danışman eğitiminde süpervizyona ilişkin Anjel ve Özkan (2009), psikolojik danışmanlarla yaptıkları araştırmada 371 katılımcıdan %45.6’sının eğitimleri sırasında süpervizyon aldıklarını, % 54.2’sininse hiç süpervizyon almadıkları sonucuna ulaşmıştır (Çetinkaya

ve Kararırmak, 2012). Bu durumu ele alan benzer bir araştırmada psikolojik danışmanların ve psikolojik danışman adaylarının; süpervizyon ihtiyacı, psikolojik danışma becerileri ve özel eğitim gibi konularda kendilerini daha fazla geliştirmeye ihtiyaç duydukları görölmüştür. Ayrıca, psikolojik danışmanların eğitimlerinin kuramsal yönünün fazla olduğu ve psikolojik danışmanların hem bireyle psikolojik danışma uygulamalarında hem de grupla psikolojik danışma uygulamalarında kendilerini yeterli bulmadığı ve uygulama derslerinin kuramsal derslere göre az kaldığı görölmektedir. Özellikle bireyle psikolojik danışma becerileri, grupla psikolojik danışma uygulamaları ve süpervizyon konusunda psikolojik danışman adayları eksik hissetmektedir ve Türkiye'deki rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans programlarının içeriğinin bu yönlerde düzenlenmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır (Boyacı, 2018).

Katılımcıların uygulama derslerinin yalnızca son sınıfa bırakılmasını yetersiz bulması, öğretim programlarında uygulamalı öğrenme yaşantılarının erken dönemlerden itibaren yapılandırılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu görüş, spiral program yapısının benimsenmesinin gerekliliğine işaret eder; böylece bilgi ve beceriler birikimli ve giderek derinleşen bir şekilde kazandırılabilir (Bruner, 1960).

Sonuç olarak, araştırma bulguları hem mezunların mesleki yeterlik düzeylerinin genel olarak iyi olduğunu hem de programın yapısal bazı eksiklikler barındırdığını ortaya koymuştur. Uygulamalı derslerin yetersizliği, süpervizyon süreçlerinin işlevsizliği ve bölgesel farklılıklar, program geliştirme sürecinde dikkate alınması gereken temel alanlardır. Nitelikli bir PDR lisans programı için; uygulama temelli, kültürel yeterliği önceleyen, üniversiteler arası standartlaşmayı sağlayan ve öğrenci görüşlerine dayalı geri besleme mekanizmalarını içeren bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiği açıktır.

5.2. ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak şu öneriler sunulabilir:

- Rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans eğitiminde verilen süpervizyon desteğinin meslek hayatında rehberlik ve psikolojik danışmanlık uzmanlarına önemli katkıları bulunmaktadır. Bu olumlu etkiler düşünüldüğünde, PDR eğitim programlarında uygulama derslerinde etkililiğinin sağlanması için süpervizyon desteğinin artırılması önerilebilir. Süpervizyon dersi kapsamı yeniden yapılandırılmalı, süreç boyunca birebir danışman desteği artırılmalı ve öğrenciye düzenli geri bildirim verilmelidir.
- Süpervizyon desteğinin daha etkili ve yoğun bir şekilde sağlanması için, lisans eğitiminde öğretmen başına düşen öğrenci sayısının azaltılması ve böylece öğretmenin iş yükünün azaltılarak her bir öğrenciyle daha çok ilgilenilmesinin sağlanması veya süpervizyon desteğinin sadece son sene değil ilk seneden itibaren daha sistemli ve düzenli bir şekilde verilmesi önerilebilir.
- Uygulamalı dersler programın erken yıllarına yayılmalı, sadece son sınıfa bırakılmamalıdır. Uygulamalı eğitim süreçleri, vaka analizleri ve rol yapma gibi yöntemlerle zenginleştirilmelidir.
- Sosyal ve kültürel çeşitliliğe ilişkin içerikler güncellenmeli, kültürel yeterlik kazandıran vaka temelli, etkileşimli öğrenme etkinliklerine programda daha fazla yer verilmelidir.
- Programlar arası standartlaştırma sağlanmalı, özellikle profesyonel kimlik, insan gelişimi ve araştırma becerileri alanlarında tüm üniversiteler için çekirdek yeterlikler tanımlanmalıdır.
- Seçmeli ders yelpazesi genişletilmeli ve öğrenci ilgi alanlarına göre uzmanlaşmayı destekleyecek yapılar geliştirilmelidir. PDR alanı çok geniş olduğundan ve her PDR mezununun farklı bir alana yönelebileceği ihtimali olduğundan, seçmeli derslerin sayısının artırılması ve aynı zamanda temel derslerin bir kısmının da seçmeli ders haline getirilmesi önerilebilir. Bu şekilde, okullarda çalışmak istememesine rağmen okul psikolojik danışmanlığı derslerini zorunlu bir şekilde gören, akademiye yönelmek isteyip akademide psikolojik danışman olmaya dair dersler alamayan, mesleğini gerçekleştireceği alana dair bilgisi olmayan psikolojik danışmanların yetişmesinin önüne geçilmiş olur.

- Bunların yanında, araştırmacıların psikolojik danışman adaylarının beklentilerinin süreç içerisindeki değişimlerini ve PDR eğitim programlarının niteliğini belirlemeye yönelik çalışmalar yürütmelerinin yararlı olacağı düşünülmektedir.
- Araştırmada elde edilen sonuçlara göre devam ettikleri lisansüstü eğitim durumu değişkeninin, PDR alanından mezun bireylerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket ve alt boyut algılarını etkileyen bir değişken olmadığı anlaşılmıştır. PDR mezunlarının devam ettikleri lisansüstü eğitim durumuna göre mesleki yeterliliği ölçen daha ayrıntılı çalışmaların yapılması önerilebilir.
- PDR lisans programlarının etkililiğini izlemek için düzenli program değerlendirme mekanizmaları kurulmalı, öğrenci ve mezun geri bildirimleri sistematik olarak toplanmalıdır.
- Bu tür program değerlendirme araştırmaları diğer demografik değişkenlerle birlikte boylamsal desenler ile yürütülerek programların zaman içindeki etkililiği ölçülmelidir.
- Nitel veriler aracılığıyla öğrenci deneyimlerini daha derinlemesine anlamaya yönelik betimleyici çalışmalara ağırlık verilmesi önerilebilir.

6. KAYNAKÇA

- Ankara Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programı (n.d.).
<https://pdr.education.ankara.edu.tr/pdr-lisans-programi/> Erişim tarihi: 20.06.2025.
- Balcı, A. (2012). Sosyal bilimlerde araştırma (9.baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Banks, J. A. (2010). Multicultural education: Issues and perspectives. John Wiley & Sons.
- Bilgin, M. (2000) Psikolojik Danışma ve Rehberlik Eğitiminde Çağdaşılaşma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(6).
- Bogo, M. (2015). Field education for clinical social work practice: Best practices and contemporary challenges. *Clinical Social Work Journal*, 43(3), 317–324.
- Bruner, J. S. (1960). The process of education. Harvard University Press.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151.
- Büyüköztürk, Ş. (2020). Sosyal Bilimler İçin Veri Analiz El Kitabı (27. Baskı). Ankara: PEGEM Yayınları.
- CACREP. (2016). 2016 CACREP Standards. Council for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs. <https://www.cacrep.org>
- Çetinkaya, R. Kararırmak Ö. (2012). Psikolojik Danışman Eğitiminde Süpervizyon. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (37), 107-121
- Çetinkaya Yıldız, E. (2019). Okul psikolojik danışmanlarının gizlilik, çoklu ilişkiler ve mesleki yeterlik konularındaki etik ikilemleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(4), 1472-1486.
- Darling-Hammond, L., & Bransford, J. (Eds.). (2005). Preparing teachers for a changing world: What teachers should learn and be able to do. Jossey-Bass.
- Deniz, M. ve Erözkan, A. (2018). Psikolojik Danışma ve Rehberlik. *Pegem Akademi Yayıncılık*.
- Doğan, S. (1999). Psikolojik Danışman Eğitiminde Akreditasyonun Gereği ve Bir Model Önerisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(14), 31-38.
- Doğan, S. (1996). Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Meslek Kimliği Gelişimi ve Bazı Sorunlar. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 32-44.
- Doğan, S. (2000) Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberliğin Durumu ve Geleceğe İlişkin Yönelimler. Gazi Üniversitesi.
- Ersoy, N. (2015). Araştırma Etiği. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 2-8.
- Hacettepe Üniversitesi Bologna AKTS Bilgi Paketi/Ders Kataloğu. (n.d.).
https://aks.hacettepe.edu.tr/ders_listesi.php?birim_kod=2113&prg_oid=PRGRA_M_000000000000000000000000799&prg_kod=21138&programduzey=3&submenu_header=2 Erişim tarihi: 20.06.2025.
- Hatunoğlu, A., Hatunoğlu, İ. (2006) Okullarda Verilen Rehberlik Hizmetlerinin Problem Alanları. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 333-338.

- Kağnıcı, D. (2013) Çok Kültürlü Psikolojik Danışma Eğitiminin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programlarına Yerleştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (40), 222-231.
- Kalaycı, Ş. (2005). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Teknikler (6. Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karagöz, Y. (2021). SPSS ve AMOS 24 Uygulamalı İstatistiksel Analizler, 3. Baskı, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karagözoğlu, C., Kemertaş, İ. (2004) Eğitimde Üçüncü Boyut Psikolojik Danışma ve Rehberlik. Birsan Yayınevi.
- Karçkay, A. (2016). Farklı Eğitim Programı Mezunu Psikolojik Danışmanların Mesleki Yeterlilikleri ve İş Doyumlarının İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (2) 24. Sayı, 24-35.
- Kaya, A., Baysal, A., Kaygusuz, C., Sarı, E., Girgin, G., Şahin, H., Çakır, M., Güven, M., Kutşu, M., Balcı, S. ve Terzi, Ş. (2004). Psikolojik Danışma ve Rehberlik. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Kenan, Y. (2010). Rehber Öğretmen Adaylarının Özel Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberliğe İlişkin Öz Yeterlik Algıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, ss. 137-148.
- Kepçeoğlu, Muharrem. (1999) Psikolojik Danışma ve Rehberlik. Alkım Yayınları İstanbul
- Kiye, S. (2023). Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri: Tarihi Gelişimi, Modelleri ve Programı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(1), 601-629.
- Korkut, F., Mızıkacı, F. (2008). Avrupa Birliği, Bologna Süreci ve Türkiye’de Psikolojik Danışman Eğitimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 53(53), 99-122.
- Korkut F., Damırcı, E., Molaei B. (2013). İki Orta Doğu Ülkesinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanı: Türkiye ve İran. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 81-104.
- Kuşoğlu, B. (2024) Farklı Alanlarda Çalışan PDR Meslek Elemanlarının PDR Lisans Programındaki Staj Süreçlerinin ve Uygulama Derslerinin Etkililiğine Yönelik Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Kuzgun, Y. (2000) Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kuzgun, Y. ve Erkan, S. (2021) İlköğretimde Rehberlik, Nobel Yayınları.
- Meydan. B. (2014). Psikolojik Danışman Adaylarına Psikolojik Danışma Becerilerinin Kazandırılması: Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 29(3), 110-123.
- Olgun, C. (2008). Nitel Araştırmalarda İçerik Analizi Tekniği. *Sosyoloji Notları*.
- Ornstein, A. C., & Hunkins, F. P. (2018). Curriculum: Foundations, principles, and issues (7th ed.). Pearson.

- Özyürek, R. (2010) Psikolojik Danışma ve Rehberlik Lisans Programı Öğrencilerinin Yaptıkları Okul Psikolojik Danışmanlığıyla İlgili Uygulamaların Saptaması. *Eğitim ve Bilim* , 35 (156).
- Posner, G. J. (2004). Analyzing the curriculum (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık | YTÜ Eğitim Bilimleri Bölümü. (n.d.). <https://egb.yildiz.edu.tr/anabilim-dallari/rehberlik-ve-psikolojik-danismanlik> Erişim tarihi: 20.06.2025.
- Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık | Tanıtım. (n.d.). <https://tanitim.bogazici.edu.tr/bolum/rehberlik-ve-psikolojik-danismanlik> Erişim tarihi: 20.06.2025.
- Taba, H. (1962). Curriculum development: Theory and practice. Harcourt Brace & World.
- Tagay, Ö. ve Çakar, F. (2017) Okullarda Yürütülen Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Okul Psikolojik Danışmanlarının Görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, E-ISSN: 2147 – 1037.
- Tyler, R. W. (1949). Basic principles of curriculum and instruction. University of Chicago Press.
- Sue, D. W., & Sue, D. (2012). Counseling the culturally diverse: Theory and practice (6th ed.). Wiley.
- Ültanır, E. (2005). Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) Mesleği ve Psikolojik Danışmanlık Eğitimi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 102-111.
- Yayla, E., İkiz, F. (2017). Psikolojik Danışmanların Etkili Nitelikleri ile Danışma Öz-Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* ISSN: 1302-1370.
- Yeşilyaprak, B. (2002). Eğitimde Rehberlik Hizmetleri. *Nobel Yayın Dağıtım*.
- Yıldırım, O., Öksüz, Y. (2023). Psikolojik Danışma Sürecindeki Terapötik Beceri ve Koşulların Metin Analizi Yöntemiyle İncelenmesi: “In Treatment” Dizisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (52): 19-32.
- Yılmaz, O., Ergene, T. (2022). Etkili Psikolojik Danışmanların Özellikleri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(3), 1198- 1217.
- Yazıcı, H., Altun, F. (2016). PDR Lisans Programlarının Üstün Yeteneklilere Dönük Psikolojik Danışma Becerilerinin Kazandırılması Açısından Değerlendirilmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, s.61-71.

EKLER

EK-1.

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitim Programının Psikolojik Danışmanların Mesleki Yeterliklerine Etkileri Anketi

Bölüm I: Kişisel Bilgiler
Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()
Yaşınız:
Mezun Olduğunuz Üniversite
Varsa Devam Etmekte Olduğunuz Lisansüstü Eğitim Bilgileri

Bölüm II:

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Mesleki Yeterliliği Kazandırmasına Yönelik Anket Maddeleri

- Sosyal ve kültürel çeşitlilik

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Lisans eğitiminin sosyoekonomik ve kültürel düzeyleri, değerleri ve yaşantıları farklı olan insanları anlamaya ilişkin empati becerilerimi geliştirdiğini düşünüyorum.					
2. Lisans eğitiminin sosyoekonomik ve					

kültürel düzeyleri, değerleri ve yaşantıları farklı olan insanlara saygı duyma ve onları koşulsuz kabul etme konusunda becerilerimi geliştirdiğini düşünüyorum.					
3. Lisans eğitimimin yetiştiğim kültürümü, kişiliğimi, davranışlarım üzerindeki etkisini daha iyi anlamamı sağlama konusunda beni geliştirdiğini düşünüyorum					

● **Profesyonel Kimlik**

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
4. Lisans eğitimimin psikolojik danışma sürecinde seansları güvenle yönetme konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.					
5. Lisans eğitimimin ileri psikolojik danışma becerilerini (kendini açma, bağlama, saygınlık, anlamın, problemin ve amacın kişiselleştirilmesi, empati, yüzleştirme) kullanma konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.					
6. Lisans eğitimimin psikolojik danışma sürecinde strateji belirleme ve müdahale seçme, sonlandırma ve izleme konularında gerekli olan bilgi ve becerileri kazandırdığını düşünüyorum.					
7. Lisans eğitimimin mesleki rol ve sorumluluklarımın,					

sınırlarımın neler olduğu konusundaki kazandırdığını düşünüyorum.					
8. Lisans eğitimimin meslek etiğine uygun karar verme konusunda beceri kazandırdığını düşünüyorum.					
9. Lisans eğitimimin danışan hakları ve psikolojik danışmanın sorumlulukları konularında gerekli olan bilgi ve becerileri kazandırdığını düşünüyorum.					
10. Lisans eğitimimin psikolojik danışma süreci ve evreleri konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.					
11. Lisans eğitimimin süpervizyon altında psikolojik danışma beceri, teknik ve müdahalelerini kullanarak bireyle psikolojik danışma yapma konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.					

● İnsan Gelişimi

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
12.Lisans eğitimimin insanın doğası ve tüm gelişim dönemlerine ilişkin bilgi ve farkındalık kazandırdığını düşünüyorum.					
13. Lisans eğitimimin farklı gelişim döneminde karşılaşılabilecek uyum sorunları ve psiko-sosyal sorunlar konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.					

● Mesleki Gelişim

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
14.Lisans eğitimimin okul danışmanlığı modelleri (geleneksel ve gelişimsel) konusunda bilgi kazandığımı düşünüyorum.					
15. Lisans eğitimimin okul danışmanlığı yaklaşımları (kriz yönelimli, iyileştirici-çare bulucu, önleyici ve gelişimsel) konusunda bilgi ve beceri kazandığımı düşünüyorum.					
16. Lisans eğitimimin okul psikolojik danışmanının rol ve işlevleri konusunda bilgi ve beceri kazandığımı düşünüyorum.					
17. Lisans eğitimimin meslek seçimi, kariyer planlaması yapma konusunda bilgi kazandığımı düşünüyorum.					

● Yardım İlişkileri

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
18. Lisans eğitimimin danışanların zihinsel, duygusal ve sosyal açıdan kendini tanımasına kılavuzluk etme konusunda bilgi ve beceri kazandığımı düşünüyorum.					
19. Lisans eğitimimin bireylerin sorun çözme konusundaki becerilerini geliştirme ve doğru karar vermelerine yardımcı olma					

konusundaki becerimi geliřtirdiđini dűřűnűyorum.					
20. Lisans eđitimimin gűncel toplumsal sorunları belirlemeye iliřkin beceri kazandırdıđını dűřűnűyorum.					
21. Lisans eđitimimin belirlenen toplumsal sorunların çűzűműne yűnelik projeler hazırlamaya iliřkin beceri kazandırdıđını dűřűnűyorum.					
22. Lisans eđitimimin bireysel ve grup olarak sosyal sorumluluk projelerinde gűnűllű olarak yer almaya yűnelik becerilerimi geliřtirdiđini dűřűnűyorum.					
23. Lisans eđitimimin toplum ve topluma hizmet uygulamalarına iliřkin tutum ve becerilerimi geliřtirdiđini dűřűnűyorum.					
24. Lisans eđitimimin sosyal sorumluluk kavramlarına iliřkin becerilerimi geliřtirdiđini dűřűnűyorum.					
25. Lisans eđitimimin normal dıřı davranıřları tanıma ve uygun durumlarda ilgili uzmana sevk etme konusundaki bilgi ve becerilerini geliřtirdiđini dűřűnűyorum.					

● Araştırma Becerileri

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
26. Lisans eğitimimin çeşitli araştırma yöntemlerine ilişkin bilgi ve beceri kazandığımı düşünüyorum.					
27. Lisans eğitimimin araştırmaların yasal ve etik dayanaklarına ilişkin bilgi kazandığımı düşünüyorum.					
28. Lisans eğitimimin araştırma sürecinde etik dışı davranışlar ve etik ihlallerine ilişkin bilgi kazandığımı düşünüyorum.					
29. Lisans eğitimimin araştırma ve yayın sürecinde etik dışı davranışları önlemeye dönük yöntemlere ilişkin bilgi ve beceri kazandığımı düşünüyorum.					

● Bireyi Tanıma

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
30. Lisans eğitimimin, bireyi tanıma amacıyla kullanılan yöntemler hakkında bilgi ve beceri kazandığımı düşünüyorum.					
31. Lisans eğitimimin, bireyi tanımaya yönelik test ve test dışı tekniklerin uygulanması ve yorumlanmasına ilişkin bilgi ve beceri kazandığımı düşünüyorum.					

● Grup Çalışmaları

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
32. Lisans eğitimimin bana grupla psikolojik danışma yöntemleri ve psikoeğitim hakkında bilgi kazandırdığını düşünüyorum.					
33. Lisans eğitimimin, grupla psikolojik danışmada grubun gelişimi ve dinamikleri konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.					
34. Lisans eğitimimin bir grup sürecini yürütme ile ilgili gerekli becerileri kazandırdığını düşünüyorum.					
35. Lisans eğitimimin bana psikoeğitim programı geliştirme konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.					
36. Lisans eğitimimin bana psikoeğitim programını süpervizyon eşliğinde uygulama konusunda deneyim sağladığını düşünüyorum.					
37. Lisans eğitimimin bana grupla psikolojik danışma oturumları hazırlama konusunda bilgi ve beceri kazandırdığını düşünüyorum.					
38. Lisans eğitimimin bana grupla psikolojik danışmayı süpervizyon eşliğinde uygulama deneyimi sağladığını düşünüyorum.					

EK-2.

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME SORULARI

Bu çalışma, “Türkiye’deki PDR Eğitim Programlarının Mesleki Yeterlilik Kazandırması Konusunda PDR Alanındaki Mezunların Görüşlerinin İncelenmesi” başlıklı bir araştırma çalışması olup Türkiye’deki PDR eğitim programlarının mesleki yeterlilik kazandırması konusundaki verimliliğinin incelenmesi amacını taşımaktadır. Çalışma, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri anabilim dalı başkanı Prof. Dr. Meral Güven danışmanlığında, Eğitim Programları ve Öğretim alanında tezli yüksek lisans yapmakta olan psikolojik danışman Berfin Akbulut tarafından yüksek lisans tezi olarak yürütülmektedir. Bu çalışmanın sonuçları ile Türkiye’deki PDR Programlarının verimliliği ortaya konacak ve programların daha etkili hale getirilmesine yönelik öneriler geliştirilecektir.

Türkiye’deki PDR eğitim programının mesleki yeterlilik kazandırması açısından yeterliliğinin incelenmesi amacı doğrultusunda görüşülen rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunlarına şu sorular yöneltilmiştir:

1. Almış olduğunuz PDR lisans eğitimi konusundaki görüşleriniz nelerdir?
2. Almış olduğunuz PDR lisans eğitiminin kapsamı sizce yeterli midir?
3. Bir PDR mezununun sahip olması gereken mesleki yeterlilikler sizce nelerdir?
4. Üniversitede aldığınız alan dersleri gereken mesleki yeterlilikleri edinmenizi sağlamakta mıdır?
5. PDR programı kapsamında bir şeyi değiştirmek ister miydiniz?
6. Bu program kapsamında değiştirmek istediğiniz şey ne olurdu?

EK-3.

Evrak Kayıt Tarihi: 24.06.2024

Protokol No: 747600

Tarih: 02.07.2024

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERÎ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Yüksek Lisans Tez Çalışması
KONU:	Eğitim Bilimleri
BAŞLIK:	Türkiye'deki Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitim Programlarının Mesleki Yeterlilik Kazandırmasına Yönelik İncelenmesi
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Prof. Dr. Meral GÜVEN
TEZ YAZARI:	Berfin AKBULUT
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu

ÖZ GEÇMİŞ

Adı-Soyadı : Berfin Akbulut

Yabancı Dil : İngilizce

Doğum Yeri ve Yılı :

E-Posta :

[ORCID ID](#) :

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

- Yüksek Lisans: 2022-2025, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı
- Lisans: 2016-2021, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü
- Lise: 2012-2016, Uğur Anadolu Lisesi
- İlk ve Orta Öğretim: 2004-2009, 9 Eylül İlköğretim Okulu- 2009-2012 Misak-ı Milli Ortaokulu
- 2022-2025, Psikolojik Danışman-Kariyer ve Eğitim Danışmanı, Kopilot Rehberlik ve Eğitim